

Beleidskader Participatie Velsen 2022-2026

Versie: 19 november 2021

Vooraf

Onze inwoners staan centraal. Dus moeten we weten wat er leeft. Wat de effecten zijn van veranderingen in de levens en de leefomgeving van mensen. Hoe dit beleefd en ervaren wordt. Hiervoor is het nodig om met elkaar in gesprek te zijn.

Gelijkwaardigheid, duidelijkheid en respect zijn hierbij belangrijke uitgangspunten. We luisteren goed naar de signalen uit de samenleving en brengen verbindingen tot stand. We stellen ons hierbij flexibel op en werken samen in een sfeer van veiligheid en vertrouwen. Dat is de missie van de gemeenteraad (raadsakkoord gemeente Velsen 2018-2022).

Het college van B&W ondersteunt deze missie en voert deze uit. Maar we bereiken onze doelen alleen als we samenwerken. Want alleen door samen te werken met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties kunnen we maatschappelijke problemen oplossen.

We bieden ruimte aan initiatieven maar verkennen ook de grenzen daarvan. Daarom maken we de komende jaren nog meer ruimte voor gesprekken, inspraak en zeggenschap. Dit betekent beter communiceren, informeren en zorgen dat Velsenaren meer betrokken zijn bij de dingen die we met elkaar doen. We gaan voor uitmuntende burgerparticipatie.

De samenleving betrekken

Door participatie betreft de gemeente actief mensen bij thema's en onderwerpen die de samenleving direct of indirect raakt. Die impact hebben op hun woon- en leefomgeving. Daarover gaan we in gesprek en we doen dat zoveel mogelijk op wijkniveau.

Maar participatie is ook ruimte geven en loslaten. Ruimte geven aan initiatieven, ideeën en plannen van anderen waarbij gebruik gemaakt wordt van de meningen, kennis en de ervaringen die in de samenleving aanwezig zijn.

Uiteindelijk leidt dit tot het maken van keuzes. Het nemen van bestuurlijke verantwoordelijkheid. Maar soms ook tot het loslaten van deze verantwoordelijkheid om anderen de ruimte te geven om verantwoordelijkheid te nemen. Zo is participatie een democratisch instrument om te komen tot afgewogen besluiten.

Bouwen op ervaring

We weten in Velsen wat participatie is. Sinds 2010 (beleidsnotitie participatie 'We houden contact') worden inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties betrokken bij allerlei onderwerpen. De laatste jaren hebben we veel geoefend, geëxperimenteerd en geleerd om dat steeds beter te doen. Door eerst goed te informeren, in gesprek te gaan, te luisteren en af te wegen voordat het besluit genomen wordt. Maar ook door te evalueren en hier weer van te leren. Participatie gaat tegelijkertijd niet vanzelf. En het kan beter. In dit beleidskader geven we de kaders aan om de gewenste verbeteringen te realiseren.

Inhoud

1. Samenvatting	5
2. Inleiding	6
a) Waarom een beleidskader?	6
Meer richting geven.....	6
Beter aansluiten bij maatschappelijke ontwikkelingen	6
Lokaal uitwerken van (nieuwe) wetgeving.....	6
b) Missie en doel van het beleidskader	7
c) Het maken van het beleidskader	8
3. Onze visie op participatie.....	9
Wat is participatie?	9
Drie niveaus van participatie.....	9
Verskil tussen participatie en inspraak	9
Bekende valkuilen.....	10
Ambitie: Wat willen we met participatie bereiken?	10
Inzicht en kwaliteit	10
Vijf hoofdkeuzes	11
4. De rol van de gemeenteraad, het college, de adviseurs en de samenleving bij participatie	12
De initiatiefnemer	12
De samenleving	12
De belanghebbenden en hun organisaties	13
De gemeenteraad.....	14
Kaders vaststellen	14
Betrokken bij het participatieproces.....	14
Samen beslissen	14
Controle op de uitvoering van het beleid	14
Het college van Burgemeester en wethouders	15
De ambtelijke organisatie	16
5. We kiezen bij de start van ieder project bewust voor wel of geen participatie	17
Uitgangspunt is dat participatie bij alle gemeentelijke projecten verplicht is.....	17
Geen participatie als er geen ruimte is om het beleid of plan aan te passen.....	17
6. We geven meer structuur aan participatieprocessen.....	19
Participatieprocessen door de gemeente.....	19
Participatieprocessen bij initiatieven uit de samenleving	20
Bepalen van het participatieniveau	21

We werken met een vaste systematiek voor bepalen van impact van initiatieven	22
We werken met kwaliteitseisen voor de uitvoering en evaluatie van participatie	23
We werken in verschillende fases	24
7. We leggen de nadruk op wijkgerichte participatie	26
Dit bedoelen we met wijkgerichte participatie.....	26
Kaders voor wijkgerichte participatie	26
8. We zetten in op meer en betere ondersteuning van initiatieven van en door inwoners.....	28
Het Uitdaagrecht.....	28
9. We stellen participatie bij complexe projecten in de fysieke leefomgeving verplicht	29
10. Van beleid naar uitvoering	30
Groeimodel.....	30
Opstellen handreiking Participatie	30
Opstellen Participatieverordening.....	30
Uitwerken wijkgerichte participatie	30
Uitwerken uitdaagrecht.....	31
Verankeren van de spelregels in de advisering aan college en raad.....	31
PLANNING.....	31
11. Haalbaarheid/uitvoerbaarheid.....	33
Opleiden en trainen	33
Budget.....	33
Aanjagers en aanspreekpunten	33
Bijlagen.....	35
Bijlage 1: Basis voor participatiebeleid.....	36
Bijlage 2: Project Democratische kwaliteit.....	38
Bijlage 3: Gebruikte werkvormen in Velsen (niet volledig).....	39
Bijlage 4: De Omgevingswet en het beleidskader Participatie	40

1. Samenvatting

Dit beleidskader maakt in grote lijnen en in heldere woorden duidelijk wat de gemeente Velsen onder participatie verstaat. Waarom we dit belangrijk vinden. Wat we ermee willen bereiken en welke eisen we stellen aan goede participatie.

Velsen is een dynamische samenleving met veel ruimte voor initiatieven. In de meeste gevallen verandert hierdoor iets in de directe omgeving van mensen. Men vindt er iets van. Het is mooi, leuk, lelijk, positief, prachtig, kan beter, ga zo door etc.

Door participatie goed te organiseren ontstaat snel inzicht hoeveel impact een initiatief heeft. Dan is er de kans om met kennis en ervaring kwaliteit toe te voegen. Om het beter te maken. Of te ontdekken dat de emoties zo hoog oplopen dat iets moet veranderen.

En omdat het vaak in de eigen omgeving is, moet participatie ook meer op wijkniveau plaatsvinden. Samen met mensen die in de wijken wonen. Met organisaties die in de wijk actief zijn. Door meer zeggenschap te geven aan inwoners waar dat kan. En eerlijk te zijn als dit niet kan.

Dit beleidskader beschrijft de verschillende rollen die er zijn bij participatie. Dus wie doet wat. Maar ook hoe de gemeente met initiatieven omgaat. Beter structuur geeft waardoor de opbrengst van participatie beter wordt en volwaardig meegenomen wordt bij het nemen van besluiten.

Ook leest u waar goede participatie aan moet voldoen. Wanneer het verplicht is en wanneer niet. En als dat niet zo is, hoe we dan toch anderen willen verleiden om dit toch te doen.

Participatie is ook de kracht van de samenleving belonen. Omdat we open staan voor nieuwe initiatieven. Dit gaan we beter ondersteunen. En zorgen dat mensen ook elkaar kunnen helpen om Velsen beter, mooier en interessanter te maken.

De doelstellingen van dit beleidskader worden in samenwerking tussen college, gemeenteraad, bewoners, bewonersorganisaties en andere relevante partijen verder uitgewerkt en uitgevoerd. Dit beleidsplan loopt tot en met 2026.

2. Inleiding

a) Waarom een beleidskader?

Het huidige participatiebeleid is elf jaar oud. Sindsdien is het onderwerp participatie lokaal en nationaal veel in beweging. De raad en het college van Velsen hebben in het raadsakkoord en collegeprogramma 2018 – 2022 de inwoners centraal gesteld. Daarin stond de ambitie om inwoners meer en beter te betrekken bij besluitvorming. Dit gebeurt ook. In de afgelopen jaren waren er gemiddeld zo'n 50 onderwerpen waarbij de gemeente initiatiefnemer was van het gesprek. Daarnaast startten er jaarlijks ongeveer 30 bewonersinitiatieven.

We hechten dan ook veel waarde aan goede (burger)participatie. Dit beleidskader geeft richting aan het voorbereiden en uitvoeren van participatie in de gemeente. Hiermee wordt ook verbinding gemaakt met de maatschappelijke ontwikkelingen en invulling gegeven aan nieuwe wetgeving waarbij participatie belangrijk is.

Meer richting geven

Dit beleidskader geeft inzicht in wat we verstaan onder goede (burger)participatie. We geven richting aan de manier waarop de gemeente zelf de samenleving betreft bij haar eigen beleidsvoorbereiding en -uitvoering. Persoonlijk, laagdrempelig, transparant, en ondersteunend. Daarnaast maken we duidelijk hoe we omgaan met initiatieven van anderen. En hoe participatie daarin een rol heeft op weg naar besluitvorming.

Beter aansluiten bij maatschappelijke ontwikkelingen

Steeds vaker willen inwoners meer invloed hebben op hun eigen woon- en leefomgeving. Ze wachten niet meer tot de gemeente iets agendeert, maar nemen zelf het initiatief om hun directe leefomgeving te verbeteren. Ook in Velsen zetten (groepen) inwoners hier stappen in. Denk aan het recente initiatief om via crowdfunding de uitstoot van giftige stoffen door TATA-Steel te gaan monitoren. De oprichting van een energiecoöperatie of het initiatief om moestuintjes aan te leggen op verschillende plekken in Velsen. In dit beleidskader geven we antwoord op de vraag: Hoe wil de gemeente meer ruimte bieden aan dit eigen initiatief?

Lokaal uitwerken van (nieuwe) wetgeving

Via (nieuwe) wetgeving geeft het Rijk de gemeente een aantal kaders voor het participatiebeleid mee:

- De nieuwe 'Wet versterking participatie op decentraal niveau' heeft als doel: de betrokkenheid van inwoners bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid van hun gemeente, provincie, en waterschap te vergroten. In deze wet is het 'uitdaagrecht' verankerd.
- De gemeenteraad is verplicht in een participatieverordening kaders te stellen voor participatie. Zo is het voor inwoners duidelijk op welke manier en in welke fase van het beleidsproces zij betrokken worden. Bij het opstellen van de participatieverordening heeft de gemeenteraad de ruimte om rekening te houden met de lokale behoeften en omstandigheden. In dit beleidskader Participatie staan de beleidsmatige kaders waarop de participatieverordening straks wordt gebaseerd.
- Velsen onderschrijft het VN-verdrag over de rechten van personen met een handicap. Dit vraagt onder andere om passende vormen van ondersteuning, informatievoorziening en communicatie voor gehandicapten. Ook bij participatieprocessen.

- In de Omgevingswet, die in 2022 ingaat, is participatie een centraal thema. Volgens de Omgevingswet moet elke gemeente een participatiebeleid hebben, waarin staat hoe participatie wordt vormgegeven en welke eisen daarbij gelden. Dit moet klaar zijn voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet (motie Nooren 2020). De wet richt zich daarbij specifiek op beleid en projecten in de fysieke leefomgeving.
- Volgens de Wet maatschappelijke ondersteuning zijn gemeenten verantwoordelijk voor de ondersteuning van mensen die niet op eigen kracht zelfredzaam zijn. Het gaat dan bijvoorbeeld om ondersteuning bij dagelijkse activiteiten en dagbesteding en opvang in bijzondere situaties. De wet verplicht de gemeente om participatie/ meedoen aan de samenleving, te stimuleren en te faciliteren.

De gemeente is dus verplicht om participatie goed te regelen. Dit geldt voor het opstellen van beleid en bij de uitvoering daarvan. Daarnaast stimuleert de gemeente andere initiatiefnemers om hun participatie ook goed te doen. Bijvoorbeeld bij initiatieven van projectontwikkelaars, woningcorporaties of buurtinitiatieven. De gemeente beoordeelt de uitkomsten van participatieprocessen bij het nemen van democratische besluiten.

b) Missie en doel van het beleidskader

Participatie is niet nieuw in Velsen. De gemeente betreft al jaren (vertegenwoordigers van) haar inwoners, maatschappelijke instellingen en ondernemers bij de voorbereiding en uitvoering van projecten en bij het maken van beleid. Op verschillende manieren, in verschillende omvang, met verschillende inspanning en met verschillende resultaten. En we blijven leren. Telkens zoeken we naar de juiste manier om zowel kennis van inwoners als de verschillende belangen in beeld te brengen.

De missie van de gemeenteraad, zoals verwoord in het Raadsakkoord staat centraal. Dus goed luisteren naar signalen uit de samenleving en verbinding tot stand brengen. Participatie is zo een belangrijk onderdeel van het democratisch proces. Het vervangt niet de zogenaamde representatieve democratie waarbij besluiten genomen worden door gekozen volksvertegenwoordigers. Maar de uitkomsten van een goed doorlopen participatieproces geven inzicht in wat er rond het onderwerp leeft.

Er is ook behoefte om zoveel mogelijk ruimte te geven aan initiatieven. Te zoeken naar manieren waarop inwoners zelf verantwoordelijkheid kunnen nemen. Een betere samenwerking tussen gemeente en inwoners bij het mooier en leuker maken van de wijken. Maar ook bij het signaleren en oplossen van problemen in de eigen buurt of wijk. Initiatieven van inwoners niet overnemen maar ondersteunen. En de ruimte bieden om de gemeente uit te dagen om taken van de gemeente beter te doen. Het is zoeken naar de juiste balans.

Het beleidskader participatie biedt duidelijkheid aan:

- Initiatiefnemers. Zij die een initiatief starten dat impact heeft om de omgeving. Dat kan dus ook de gemeente zelf zijn.
- Inwoners, ondernemers, bedrijfsleven, belanghebbende organisaties en instellingen.
- De gemeenteraad
- Het college van B&W
- De ambtelijke organisatie (bij het uitvoeren van gemeentelijke participatieprocessen)
- Andere overheden.

Het geeft duidelijkheid over:

- Wat we in Velsen onder participatie verstaan;
- Wat we goede participatie vinden;
- Waarom we dat belangrijk vinden;
- Hoe een goed participatieproces in de gemeente moet worden voorbereid;
- Welke eisen we stellen aan de kwaliteit van het participatieproces;
- Hoe we bepalen welke invloed de samenleving heeft bij verschillende projecten;
- Wanneer we participatie bij initiatieven van anderen verplicht stellen (Omgevingswet);
- De rolverdeling tussen raad, college, adviseurs bij de organisatie van de participatie;
- De rollen en verantwoordelijkheden van andere initiatiefnemers.

Daarnaast is het beleidskader de basis voor:

- Het opstellen van de participatieverordening;
- Het maken van een handreiking participatie als basis voor participatieprocessen, voor zowel initiatiefnemers als inwoners. De handreiking bevat onder andere een procesbeschrijving, formats, checklists en (verwijzingen naar) tools die kunnen helpen om goede participatie te organiseren;
- De invulling van wijkgerichte participatie, waarbij ook ruimte is voor pilots zoals, werken met vouchers om initiatieven in wijken te ondersteunen;
- De uitwerking van het uitdaagrecht samen met raad, college, inwoners en ambtenaren;
- Kaders voor en controle door de gemeenteraad en het college;
- Het maken van een meerjarig uitvoeringsplan om dit beleid uit te voeren waaronder een leerprogramma voor medewerkers.

c) Het maken van het beleidskader

Dit beleidskader is tot stand gekomen in samenwerking met de gemeenteraad en inwoners. Door te kijken en te leren van ervaringen uit het verleden en naar maatschappelijke ontwikkelingen. De gemeenteraad heeft op hoofdlijnen kaders benoemd die hij belangrijk vindt.

Naast wetgeving is er ook gekeken naar diverse gemeentelijke beleidsstukken waarin participatie genoemd wordt¹.

In de gemeente Velsen is tussen september 2018 en juni 2019 het project Democratische Kwaliteit doorlopen. Hierin is gekeken naar hoe we als Velsen participatie oppakken en uitvoeren. De leerpunten uit dat project zijn ook opgenomen in dit beleidskader. Ook is toen de basis gelegd voor een afwegingskader bij initiatieven en zijn er belangrijke kernwaarden genoemd².

Vanaf november 2020 is gesproken met wijkplatforms, bewonersorganisaties, de Participatieraad Velsen, inwoners, projectontwikkelaars en meerdere keren met de gemeenteraad. De uitkomsten van deze gesprekken zijn meegenomen bij het maken van dit beleid.

Ook is er onderzoek gedaan onder de 1700 leden van het Burgerpanel Velsen. Hiervan hebben 482 leden deelgenomen. Een aantal leden nam ook deel aan twee gesprekken.

¹ Zie de bijlage voor een overzicht

² Zie de bijlage voor deze kernwaarden

3. Onze visie op participatie

Wat is participatie?

Onder participatie verstaan wij:

“Het proces (van voorbereiding tot en met evaluatie) om bij een initiatief kennis toe te voegen en verschillende belangen en emoties in een zo vroeg mogelijk stadium in beeld te krijgen en te delen. En als het mogelijk is om oplossingen te zoeken en samen te werken. Dit als basis voor een goede belangenafweging bij de (politieke) besluitvorming”.

Het gaat hierbij niet alleen om de belangen van onze inwoners, maar ook van andere belanghebbenden, zoals maatschappelijke instanties, belangengroeperingen, bedrijven en medeoverheden. Het gaat over maatschappelijke belangen zoals luchtkwaliteit of de behoefte aan nieuwe woningen, maar bijvoorbeeld ook over financiële of bestuurlijke belangen.

Het toevoegen van kennis is ook een belangrijk onderdeel van participatie. Kennis die bijvoorbeeld ingebracht wordt door inwoners en/of ervaringsdeskundigen bij de voorbereiding van het participatieproces, tijdens het participatieproces en bij de evaluatie van het participatieproces.

Participatie start altijd door een initiatiefnemer van een project, beleid of plan. Dit is bijvoorbeeld:

1. De gemeente (met de gemeenteraad, college of ambtelijke organisatie als opdrachtgever)
2. Een (groep) inwoner(s) of (bewoners)organisaties
3. Een woningcorporatie of een projectontwikkelaar.

Er is daarbij altijd een rol voor de gemeente. Deze rol varieert van initiatiefnemer tot vergunningverlener. Maar ook die van belanghebbende, deelnemer, facilitator, regisseur, coach of subsidieverstrekker om een initiatief te ondersteunen. Per initiatief kijken we welke rol we als gemeente in het proces hebben. Bij de meeste initiatieven wordt toegewerkt naar een besluit van de gemeenteraad of het college.

De gemeente kent ook participatie vanuit het kader van de Participatiewet. De intentie hiervan is dat inwoners volwaardig aan de samenleving kunnen deelnemen. Maar dat is niet waar dit beleidskader over gaat!

Drie niveaus van participatie

We gaan uit van drie niveaus van participatie: *Raadplegen, Samen maken of Samen beslissen*.

Hoofdstuk 5 gaat hier verder op in. We zien ‘informer’ niet als vorm van participatie, omdat dit geen interactief proces is. Wel is het geven van informatie over het onderwerp een belangrijke voorwaarde bij alle niveaus van participatie. Zowel bij de start als tijdens een participatieproces. Informeren doet een initiatiefnemer dus altijd.

Verschil tussen participatie en inspraak

Participatie is niet hetzelfde als inspraak. Inspraak is de procedure waarbij iedereen of een beperkte doelgroep zijn mening kan geven over een plan dat klaar is, voordat het college of de gemeenteraad een besluit neemt. Vormen van inspraak zijn inspraakrecht bij vergaderingen van de gemeenteraad, een schriftelijke reactie of meepraten tijdens informatiebijeenkomsten.

In sommige gevallen is inspraak wettelijk verplicht, bijvoorbeeld bij de vaststelling van bestemmingsplannen en het aanpassen van het Omgevingsplan.

Participatie is het proces voorafgaande aan inspraak. Dus liefst zo vroeg mogelijk, actief met belanghebbenden op zoek gaat naar antwoorden op de vragen die er zijn. De uitkomsten van een participatieproces zijn dus bekend voorafgaand aan de Inspraakprocedure.

Bekende valkuilen

Participatie wordt vaak genoemd als redmiddel bij projecten. Dat is het niet. Daarom hieronder een paar verwachtingen van het effect van participatie en de nuancering daarbij.

- *Participatie zorgt voor minder gedoe.* Dat kan, maar het omgekeerde kan ook. Doordat je in gesprek gaat worden ook problemen duidelijker. De kunst is om dan de kansen en de problemen te verkennen, te verkleinen en naar oplossingen te zoeken. Niet altijd zal iedereen tevreden zijn over het uiteindelijke besluit.
- *Participatie zorgt voor draagvlak.* Dit mag nooit het doel zijn. Een goed participatieproces zorgt ervoor dat belangen beter inzichtelijk worden. Dit kan leiden tot begrip voor elkaars standpunten en het vinden van oplossingen waardoor meer draagvlak ontstaat. Maar het vraagstuk kan zich ook verbreden. Dat maakt het nemen van afgewogen beslissingen moeilijker, omdat er andere belangen duidelijker worden of dat het gesprek polariseert.
- *Iedereen moet mee kunnen praten!* Dit is een illusie, niet iedereen wil of kan dat. Wel is het belangrijk om actief en gericht mensen te benaderen die bij het onderwerp betrokken (willen) zijn. En dat de drempels zo laag mogelijk zijn zodat iedereen die dat wil aan het gesprek kan deelnemen. Daarbij is het een uitdaging om ook die mensen te bereiken die zich minder vaak uitspreken. Maar ook (belangen)groepen die ondervertegenwoordigd zijn in participatieprocessen zoals jongeren, ouderen, migranten, visueel en lichamelijk gehandicapten, etc...

Ambitie: Wat willen we met participatie bereiken?

De gemeenteraad en het college willen bereiken dat bij de voorbereiding en uitvoering van maatschappelijke opgaven en projecten zoveel mogelijk met de samenleving samengewerkt wordt. We staan open voor meer invloed vanuit die samenleving en willen verbindingen tot stand brengen.

Naast initiatieven vanuit de gemeente maken we ook ruim baan voor initiatieven van anderen. Maar we blijven aandacht houden voor de (negatieve) gevolgen daarvan. Vooraf kun je ongeveer bepalen wat de impact is van een initiatief en of participatie wenselijk of noodzakelijk is. Pas in het participatieproces wordt duidelijk hoe anderen over het initiatief denken. Waar belangen geschaad worden, maar ook waar kennis en ervaring kunnen worden toegevoegd. Inwoners en ondernemers kennen hun eigen omgeving tenslotte het beste.

We signaleren, stimuleren en ondersteunen initiatieven omdat dit bijdraagt aan een dynamische samenleving. Vooral initiatieven die vanuit (groepen) inwoners zelf komen dragen bij aan de versterking van de buurt of wijk.

Inzicht en kwaliteit

Naast kennis en ervaring van de ambtelijke organisatie voegen we ook kennis en ervaring van inwoners toe. We willen elkaar beter begrijpen en de kansen benutten om de negatieve effecten te

veranderen en de kwaliteit te verbeteren. Dit voordat hierover op democratische wijze een besluit wordt genomen.

Door mensen deelnemer te laten zijn aan processen ontstaan betere resultaten. Want als mensen met elkaar spreken ontstaan er eenduidige beelden, inzicht in problemen en belangen. Maar ook creatieve oplossingen. In sommige gevallen, vooral bij de herinrichting van de openbare ruimte en wegen, zitten inwoners, ondernemers, belangengroepen en ambtenaren samen aan de tekentafel. Vakdeskundigheid van ambtenaren kan dan uitstekend gecombineerd worden met de kennis en ervaringsdeskundigheid van inwoners en ondernemers. De opbrengst van een participatieproces versterkt zo de kwaliteit van de besluiten die genomen moeten worden.

Samenvattend willen we met participatie de volgende doelen bereiken:

- Een dynamische samenleving met ruimte voor initiatieven
- Beter inzicht krijgen in de impact van initiatieven
- Kennis en ervaringsdeskundigheid toevoegen
- Gelegenheid voor het vinden van creatieve oplossingen
- Verbetering van de kwaliteit van initiatieven
- Beter afgewogen besluitvorming
- Versterking van de lokale democratie

Vijf hoofdkeuzes

Om deze doelen te realiseren maken we 5 hoofdkeuzes die de kern vormen van ons participatiebeleid:

1. We kiezen bij de start van ieder project bewust voor wel of geen participatie.
2. We geven meer structuur aan participatieprocessen
3. We leggen de nadruk op wijkgerichte participatie
4. We zetten in op betere ondersteuning van initiatieven vanuit inwoners
5. We stellen participatie bij zeer complexe projecten in de fysieke leefomgeving verplicht.

Hierna werken we deze keuzes nader uit. Maar eerst meer over de verschillende rollen bij participatie.

4. De rol van de gemeenteraad, het college, de adviseurs en de samenleving bij participatie

Bij uitstekende participatie hoort een goed onderscheid in de rollen en taken van verschillende partijen. Participatie is een samenspel waarbij uiteindelijk de samenleving voordeel heeft van de uitkomsten van een goed participatieproces. Dit alles binnen de democratische waarden die we met elkaar hebben afgesproken.

De initiatiefnemer

De initiatiefnemer is de eigenaar van het project. De initiatiefnemer is zelf verantwoordelijk voor de realisatie van het project, de financiering als voor het organiseren van een goed participatieproces.

Er zijn verschillende soorten initiatiefnemers:

- De gemeente, waarbij over het algemeen de raad het college de opdracht geeft een project te starten (via beleid, een programma of een specifieke opdracht).
- Een groep inwoners die iets willen in hun straat, buurt of wijk.
- Een ondernemer, die een bedrijf wil starten of zijn bedrijf wil uitbreiden, of iets wil organiseren binnen de gemeente.
- Een ontwikkelaar of woningcorporatie.
- Een vereniging (sportief, cultureel of maatschappelijk)
- Een maatschappelijke instelling, zoals een energiecoöperatie.
- Bewonersorganisaties (bewonerscomité. Huurdersraden, ouderenbonden, wijkplatforms)
- Andere overheden, namelijk buurgemeenten, het waterschap, de provincie of de Rijksoverheid.

De samenleving

Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties vormen met elkaar de samenleving van Velsen. Hun rollen bij participatie zijn:

- Gesprekspartner. Met hen voeren we gesprekken over de verschillende initiatieven. Zowel daar waar de gemeente initiatiefnemer is (bij de voorbereiding en uitvoering van beleid) als waar het initiatief van anderen afkomstig is.
- Initiatiefnemer. Vanuit de samenleving komen de initiatieven om Velsen mooier, beter en aantrekkelijker te maken. Vooral op wijk- of buurniveau.

Een kracht van Velsen is dat het veel maatschappelijke organisaties heeft. Bijvoorbeeld op het gebied van sport, kunst en cultuur, zorg. Maar ook wijkplatforms, huurdersraden, winkeliersverenigingen, bewonersorganisaties, woningcorporaties etc. Met elkaar geven we richting aan dat wat we in Velsen waardevol vinden.

Als gemeente wil je zoveel mogelijk mensen betrekken bij de onderwerpen die voor hen belangrijk zijn. Voor sommige onderwerpen is het wenselijk of noodzakelijk om specifieke doelgroepen te benaderen. Bijvoorbeeld jongeren (17 % van de inwoners is tussen de 15 en 29 jaar), mensen met een migratieachtergrond (9,6 % van de inwoners van Velsen), ouderen (20 % is ouder dan 65 jaar) of mensen met een beperking. Zij zijn vaak moeilijker te bereiken dan de gemiddelde inwoners van 45 jaar en ouder.

Bij veel initiatieven is het wenselijk om specifiek van hen ervaringen of oplossingen te horen. En noodzakelijke kennis toe te voegen die nog ontbreekt. Om hen beter te bereiken werkt de gemeente samen met de Participatieraad Velsen. Vooral bij onderwerpen die zich afspelen in het sociaal domein.

De belanghebbenden en hun organisaties

Dit zijn individuen en/of hun organisaties die positieve en/of negatieve gevolgen van een project ervaren. In de zorgsector zijn dat de mensen die zorg willen ontvangen maar ook de partijen die de zorg moeten leveren. Bij woningbouwprojecten zijn dat bijvoorbeeld zowel de woningzoekenden als de omwonenden. En afhankelijk van het project kunnen dat bijvoorbeeld ook de ouderen, de jongeren, gezinnen met kinderen of alle inwoners van de gemeente zijn. In sommige gevallen hebben de belanghebbenden zich georganiseerd. Denk aan de milieuorganisaties, ouderenbonden, de Fietzersbond of patiëntenplatforms.

Een bijzondere vorm van belangenorganisaties die we in Velsen kennen zijn de **wijkplatforms**. In veel gevallen treden zij op als de ogen en de oren van de wijk. Ze signaleren en reageren op zaken die in een wijk spelen en adviseren de gemeente gevraagd en ongevraagd. De wijkplatforms kunnen ook een rol spelen bij de voorbereiding van participatieprocessen. Bij het uitwerken van wijkgerichte participatie gaan we met de wijkplatforms en inwoners in gesprek over de meest gewenste rol van de wijkplatforms in brede zin. Deze rol kan per wijk verschillen.

Een tweede bijzondere partij in Velsen is de **Participatieraad**. De Participatieraad Velsen is in 2018 gestart en bestaat uit inwoners die op vrijwillige basis de gemeente adviseren over het inrichten van participatieproces: hoe en op welke manier kan de gemeente het beste in gesprek komen met betrokken en belanghebbende inwoners. Dat gaat over onderwerpen binnen het sociaal domein zoals jeugd, werk en inkomen, maatschappelijke ondersteuning of armoedebestrijding. Meestal is dit gekoppeld aan een vraag vanuit de gemeente over te vormen beleid of uitvoering van beleid. Bij onderwerpen die het sociaal domein aangaan zal altijd de Participatieraad hierover minimaal wordt geïnformeerd en zo mogelijk wordt betrokken.

De rol van de Participatieraad is om te denken vanuit het perspectief van inwoners over participatieprocessen. Zodat inwoners geïnspireerd worden en zich genodigd en geroepen voelen om zelf mee te denken, praten en werken aan vraagstukken die zij belangrijk vinden. Daarnaast kan de Participatieraad zelf onderwerpen agenderen op basis van signalen uit de samenleving. Het gaat om het geven van advies en niet over de uitvoering van participatie.

Tot slot werken we in Velsen regelmatig met een (digitaal) **Burgerpanel**. Een groep van ongeveer 1700 inwoners die reageren op vragen of stellingen rond een bepaald thema waarbij de gemeente meestal initiatiefnemer is. Meestal ook voor algemene vraagstukken. Het idee is om dit te verbreden naar Wijkpanels zodat vaker vragen op wijkniveau gesteld kunnen worden. Zowel door de gemeente, maar ook door andere initiatiefnemers. Hiervoor zou het aantal mensen van het panel moeten groeien naar minimaal 3500 inwoners waarbij vooral ook meer mensen tussen de 20 en 45 jaar.

De gemeenteraad

De gemeenteraad is het hoogste bestuurlijke orgaan van de gemeente. Hij heeft de rol en de positie om democratische beslissingen te nemen die effect hebben op de samenleving van Velsen. Denk hierbij aan thema's zoals wonen, energietransitie, milieuvraagstukken, sportstimulering, cultuur etc.

Kaders vaststellen

De gemeenteraad stelt met dit beleidskader de algemene kaders voor participatie in de gemeente vast. Dit gaat vooral over wat de gemeenteraad onder participatie verstaat, wat hij ermee wil bereiken, wat de raad voor keuzes maakt om dat doel te realiseren en welke rol de raad en de andere spelers daarin hebben.

Daarbij stelt de raad binnen het beleidskader participatie de spelregels voor het betreffende participatieproces vast. Daarbij weegt de raad zorgvuldig de democratische waarden en geeft deze als kaders mee. De gemeenteraad betreft daarbij het advies van het college en de wensen uit de samenleving.

De raad kan aanvullend op het beleidskader bij belangrijke onderwerpen ook zelf een participatieproces opstellen. De raad benoemt onderwerpen waarbij de gemeenteraad actief bij het participatieproces betrokken wil zijn. En dus ook invulling wil geven op de manier waarop dit gebeurt. Dit zijn in de huidige bestuursperiode de Klimaatagenda, de Omgevingsvisie en de 'Visie op Velsen'. De raad voert jaarlijks, voorafgaande aan de perspectiefnota, het politieke gesprek over de onderwerpen die hij van grote waarde acht en waarbij de raad dus actief bij betrokken wil zijn. Dit gebaseerd op de dan actuele situatie.

De raad moet op basis van de wetgeving ook een aantal specifieke keuzes maken, bijvoorbeeld of hij participatie verplicht wil stellen bij complexe initiatieven die buiten het omgevingsplan vallen. En of, en zo ja hoe hij invulling wil geven aan het Uitdaagrecht. Dit wordt nader uitgewerkt.

Betrokken bij het participatieproces

Gedurende elk participatieproces kunnen raadsleden er ook zelf voor kiezen om bij belangrijke thema's met betrokkenen in gesprek te gaan. Dit door deel te nemen aan het participatieproces. Maar ook daarna door gebruik te maken van de formele raadsessies om over het onderwerp met elkaar en inwoners in gesprek te gaan. Daarbij is het belangrijk om op te merken dat participatie geen alternatief is voor de representatieve democratie. De uitkomsten van een goed doorlopen participatieproces zijn wel een belangrijk instrument bij besluitvorming, maar de gemeenteraad heeft de verantwoordelijkheid voor het nemen van afgewogen beslissingen in het kader van het algemene belang.

Samen beslissen

Het gemeentebestuur, zowel college als raad, neemt de eigen verantwoordelijkheid, maar laat ook waar mogelijk verantwoordelijkheid over aan inwoners, organisaties en bedrijven (loslaten en zeggenschap). Zo kan de raad besluiten om bij specifieke initiatieven de samenleving (mee) te laten beslissen, bijvoorbeeld als het algemeen belang niet in het geding is. Terwijl participatie geen vervanging is voor de representatieve democratie, kan de raad wel vooraf aangeven de uitkomsten van bepaalde participatietrajecten te volgen en daar enkel bij zwaarwegende (maatschappelijke) belangen van af te wijken.

Controle op de uitvoering van het beleid

De raad is verantwoordelijk voor de controle op het goed doorlopen van participatieprocessen. Als hoeder van de democratische processen wil hij hierop ook kunnen

controleren of het naar alle verwachtingen is verlopen. Zeker bij initiatieven die veel impact hebben. Daarom wordt de raad door het college geïnformeerd over deze grote initiatieven. Bijvoorbeeld via de begrotingscyclus, collegeberichten met eventueel tussentijdse projectrapportages en projectoverzichten. Daarnaast wordt voor de raad jaarverslag participatie opgesteld, inclusief een overzicht van de lessen die bij de uitvoering zijn geleerd.

Raadsleden kunnen ook toehoorder zijn bij participatiebijeenkomsten en deelnemen aan excursies, informatiebijeenkomsten, etc. Bij grote projecten worden raadsleden in de gelegenheid gesteld om (als toehoorder) aanwezig te zijn. Voor alle andere participatietrajecten zal dit telkens afgewogen moeten worden door de initiatiefnemer.

Voor een goede controle zijn de randvoorwaarden waarbinnen participatie wordt beoordeeld en uitgevoerd als volgt:

1. De mate van impact (groot, klein of geen participatie)
2. Het niveau van participatie (raadplegen, samen maken of samen beslissen)
3. De kwaliteit van de participatie. Dus dat voldaan wordt aan de kwaliteitscriteria die zijn opgesteld. Het gaat om de borging van inclusie, diversiteit, deliberatie, argumentatie, transparantie van democratische processen en democratische vaardigheden. Deze kwaliteitscriteria zijn:
 - Een extra inspanning om de samenleving zo goed mogelijk bij het project te betrekken. Dat betekent in het bijzondere meer aandacht voor verschillende belangengroepen die vaak ondervertegenwoordigd zijn in participatieprocessen zoals jongeren, ouderen, migranten, visueel en lichamelijk gehandicapten, etc.
 - Communiceren vanaf het begin tot het einde van een participatieproces. Dus ook over de uitkomsten na een besluit. Er is duidelijkheid over wie wanneer waarover beslist.
 - De drempels om aan het gesprek mee te kunnen doen zijn zo laag mogelijk.
 - De informatievoorziening is optimaal zodat belangstellenden weten wat er speelt en mee kunnen doen.
 - We gebruiken duidelijke taal en werkvormen.
 - We evalueren samen met de betrokkenen het participatieproces waarna geleerde lessen worden toegepast in andere participatieprocessen.

Naast deze criteria gaat het ook over de houding die we als gemeente aannemen. We nemen mensen serieus en maken gebruik van hun kennis en ervaring. Dat we zoeken naar creatieve oplossingen en de tijd nemen voor het proces. Al zorgen we er ook voor dat het proces niet te lang duurt. Daarbij hebben we aandacht voor de hoeveelheid tijd/geld en energie die het vraagt van zowel de deelnemers aan het proces als van de gemeentelijke organisatie. De afwegingen bij een participatieproces en de kaders (spelregels) zijn voor inwoners en raad van tevoren bekend zodat achteraf ook gecontroleerd kan worden of het proces voor alle betrokkenen goed is doorlopen.

Het college van Burgemeester en wethouders

Het college van B&W is verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleidskader. Hij vertaalt de kaders naar de praktijk. Samen met de ambtelijke organisatie voert hij het gesprek met de samenleving over tal van onderwerpen.

- Dit volgens de spelregels die door de gemeenteraad in dit beleidskader zijn vastgelegd. En binnen het budget dat de gemeenteraad daarvoor ter beschikking stelt.
- Het college is bekend met de initiatieven en de afwegingen die daarbij gemaakt zijn; de mate van participatie (groot, klein of geen) en het niveau van participatie: (Raadplegen, samen maken of samen beslissen). Het college geeft de gemeenteraad inzicht in de grote initiatieven.
- Het college van B&W is meestal verantwoordelijk voor de uitvoering van participatieprocessen. Om de rol als gemeenteraad goed te kunnen vervullen, wordt de raad regelmatig geïnformeerd.

De ambtelijke organisatie

De ambitie van de raad en college en de verwachtingen vanuit de samenleving zorgen ervoor dat de rol van ambtenaren verandert. Van ambtenaren wordt verwacht dat ze hun vakkennis en ervaring gebruiken in de geest van de ambitie. Ze staan open voor meningen, kennis en ervaringsdeskundigheid uit de samenleving en verwerken die in hun adviezen. Zo combineren we de vakkennis en ervaring van ambtenaren met die van de samenleving. De rol van onze ambtelijke organisatie is verbindend, faciliterend en adviserend waarbij de inbreng van de samenleving duidelijk naar voren komt.

De ambtelijke organisatie voert de projecten en participatieprocessen uit in opdracht van het college. Binnen de gemeentelijke organisatie zijn er verschillende rollen:

- Initiatieven stimuleren, beoordelen en verder begeleiden.
- Verantwoordelijkheid nemen voor de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van participatieprocessen bij gemeentelijke projecten (beleidsvoorbereiding of uitvoering).
- Ervaringsdeskundigheid en kennis van de samenleving bevragen, benutten en vertalen in adviezen en ontwerpen.
- De eigen professionele deskundigheid inbrengen in het gesprek om zo een toegevoegde waarde te zijn.
- Beoordelen van de uitkomsten van participatieprocessen van externe initiatiefnemers.
- Ondersteunen en stimuleren van initiatieven van (groepen) inwoners.
- Organiseren en faciliteren van online participatievormen (wijkpanels, samenspelvelden.nl, sociale media etc.).
- Informeren en adviseren van het college en de gemeenteraad over het verloop en de uitkomsten van participatieprocessen via participatierapportages bij de besluitvorming.
- Het opstellen van een jaarverslag participatie.

Bij grote participatieprocessen kan overwogen worden om gebruik te maken van externe bureaus die gespecialiseerd zijn in het opzetten van participatieprocessen.

5. We kiezen bij de start van ieder project bewust voor wel of geen participatie

Er hoeft niet voor elk onderwerp een participatieproces te worden opgestart. De afweging of dit noodzakelijk of wenselijk is moet bewust en zorgvuldig gemaakt worden. Een wegingskader helpt bij het bepalen of het initiatief groots, klein of helemaal zonder participatie kan. De uitkomst van die weging moet voor iedereen helder zijn.

Het begint altijd bij een initiatief. Is de gemeente zelf de initiatiefnemer, dan is het uitgangspunt dat bij alle gemeentelijke projecten participatie wordt toegepast. Behalve als er geen ruimte is om beleid of het plan aan te passen of als de lasten niet opwegen tegen de baten. Als het initiatief uit de samenleving komt, stimuleren we initiatiefnemers om ook aan participatie te doen. In uitzonderlijke gevallen stellen we, in lijn met het rijksbeleid (Omgevingswet), participatie verplicht.

Uitgangspunt is dat participatie bij alle gemeentelijke projecten verplicht is³
De gemeente is initiatiefnemer op twee gebieden namelijk;

1. In de *voorbereiding* van beleid. Denk hierbij aan de Omgevingsvisie, De Visie op Velsen, het Armoedebeleid, Pont tot Park, de energietransitie of het Mobiliteitsplan.
2. Bij de *uitvoering* van beleid via projecten en activiteiten. Bijvoorbeeld de herinrichting van straten, de aanleg van sport- en speelplekken of groenvoorzieningen.

In principe betreft de gemeente dus altijd de samenleving bij bovenstaande initiatieven. Er wordt gekeken naar wie hierbij betrokken zijn (of moeten worden). Soms zijn dit specialisten, soms bewoners in een wijk of straat. Of juist een specifieke doelgroep zoals jongeren of kinderen. Een combinatie kan ook wenselijk zijn. Het is sterk afhankelijk van de impact die een initiatief heeft. Maar ook waar we nieuwsgierig naar zijn. Wat willen we weten?

Geen participatie als er geen ruimte is om het beleid of plan aan te passen

Als vooraf duidelijk is dat er geen ruimte is om iets te veranderen aan het beleid of het plan, starten we geen participatieproces. Bijvoorbeeld bij crisissituaties of als een initiatief volledig past binnen bestaande wet- en regelgeving. Dan is het 'schijnparticipatie', een excuus om het gesprek te voeren in de wetenschap dat er geen verandering mogelijk is.

³ Participatie is in een aantal gevallen wettelijk verplicht (zie hieronder):

- Bij het maken van een omgevingsvisie en een omgevingsplan door de gemeente.
- Bij initiatieven die buiten een omgevingsplan vallen, maar waarvan de raad vooraf heeft aangewezen dat participatie verplicht is. Het is aan de gemeenteraad om hier vorm en inhoud aan te geven. Bijvoorbeeld door dit op te nemen in het raadsakkoord. Het kan niet achteraf verplicht gesteld worden als een initiatief eenmaal is ingediend.
- Bij de realisatie van de Regionale Energie Strategie
- Bij het beleidsproces in het sociaal domein, bijvoorbeeld bij de Wet maatschappelijke ondersteuning, de Participatiewet, de Wet Jeugdzorg en de Wet Passend Onderwijs.

We informeren de samenleving als de kosten voor participatie niet opwegen tegen de investering die gedaan wordt of als er geen middelen voor participatie zijn.

Een gebrek aan tijd of budget kan reden zijn om geen participatieproces uit te voeren. Deze bestuurlijke afweging moet altijd zorgvuldig gemaakt worden.

We stellen participatie bij ruimtelijke projecten in uitzonderlijke gevallen verplicht⁴

We kunnen participatie bij ruimtelijke projecten verplichten op basis van de Omgevingswet. Net zoals in de wetgeving noemen we die uitzonderlijke gevallen, Complexe buitenplanse activiteiten. Dit zijn plannen die in strijd zijn met het bestemmingsplan/omgevingsplan, een grote omvang hebben of veel impact op de leefomgeving.

We stimuleren participatie bij initiatieven uit de samenleving

Als gemeente werken we graag mee aan initiatieven van anderen. In veel gevallen is participatie niet nodig zoals bij het organiseren van een straatfeest bijvoorbeeld of het initiatief tot het plaatsen van een dakkapel. Het is in die gevallen natuurlijk wel heel verstandig om de burens te informeren.

Als er aan de gemeente een besluit wordt gevraagd, moet de initiatiefnemer zelf beoordelen of participatie nodig en zinvol is. Maar uiteraard helpt het als bij de besluitvorming de uitkomsten van een goed doorlopen participatietraject bekend zijn! De vorm waarop participatie plaatsvindt is aan de initiatiefnemer zelf. We kunnen dit dus als gemeente niet verplichten maar wel stimuleren.

Het is denkbaar dat in de toekomst bepaalde, kleinschalige initiatieven door de buurt zelf akkoord gegeven worden. Dit moet uitgewerkt worden.

De gemeente stimuleert participatie door:

1. Het bieden van een handreiking voor participatie. Dit is een hulpmiddel waarin we beschrijven wat de gemeente verwacht bij het uitvoeren van een participatieproces. Dit is gebaseerd op de manier waarop de gemeente haar eigen participatieprocessen voorbereidt en uitvoert.
2. Participatie te agenderen bij het eerste gesprek met de initiatiefnemer. Daarbij duidelijk te maken dat de uitkomsten van een goed doorlopen participatieproces helpt bij het nemen van een bestuurlijk besluit.
3. Door aan kleine initiatiefnemers advies te geven.

⁴ Participatie is als de Omgevingswet ingaat bij het aanvragen van een omgevingsvergunning opgenomen als 'aanvraagvereiste'. Dit betekent dat de initiatiefnemer moet aangeven in de vergunningaanvraag of burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en/of bestuursorganen betrokken zijn geweest bij de voorbereiding van het plan. Als dit het geval is, moet de initiatiefnemer aangeven wat de resultaten van het participatieproces waren en of het plan daarop is aangepast. Wanneer de initiatiefnemer aangeeft dat er geen participatieproces heeft plaatsgevonden, dan is dat geen grond om de vergunning te weigeren.

6. We geven meer structuur aan participatieprocessen

Participatie doe je niet zomaar. Dit moet je organiseren. Dit start met het stellen van de juiste vragen en leidt tot een besluit en een evaluatie van het proces. Daarbij maak je afwegingen, bijvoorbeeld over hoe groot de impact is van het initiatief of hoeveel ruimte je wilt bieden. Hoe een participatieproces wordt ingericht is maatwerk. In dit beleidskader staat hoe we structuur geven aan dit proces.

Participatieprocessen door de gemeente.

Het initiatief

Het start bij een bestuurlijke opdracht (vanuit de gemeenteraad of het college). Hieruit volgt het gemeentelijke initiatief waarbij er twee opties zijn:

- a) Geef richting aan nieuw beleid of invulling aan landelijk beleid (Denk hierbij aan wijkuitvoeringsplannen in het kader van de transitievisie warmte. Of bij het maken van omgevingsvisie en omgevingsplan).
- b) Geef binnen vastgestelde kaders uitvoering aan een project. Bijvoorbeeld projecten in de openbare ruimte.

Voor beide opties is het belangrijk om in gesprek te komen met de samenleving. Dit om de noodzakelijk kennis en informatie op te halen en belangen inzichtelijk te krijgen.

Intaketafel

Om te zorgen voor een interne afstemming is het belangrijk dat een initiatief vanuit verschillende kanten bekeken wordt. Het doel is om dit te laten plaatsvinden aan een zogenaamde intaketafel. Deze beoordeling wordt gezamenlijk gedaan door ambtelijke medewerkers vanuit verschillende disciplines zoals regie en ontwikkeling, economische zaken, openbare ruimte en het sociaal domein. Zo worden initiatieven snel en integraal van een eerste advies voorzien. Een adviseur Participatie maakt ook deel uit van deze intaketafel. Er wordt daarbij onder andere gekeken naar:

- Raakt het andere beleidskaders?
- Is er betrokkenheid van het college en/of de gemeenteraad?
- Wat is de impact van het initiatief?
- Moet een groot of klein participatieproces worden opgezet of is participatie niet mogelijk?
- Wat is het niveau van participatie? (Raadplegen, Samen maken of Samen beslissen)

Participatieaanpak

Op basis van de uitkomsten van de initiatieftafel wordt door een projectleider of uitvoerder een participatieaanpak gemaakt. Hierin staat onder andere wat je met participatie wilt bereiken, het niveau van participatie, welke doelgroepen je wilt bereiken en hoe je dit gaat doen. Bij onderwerpen uit het sociaal domein wordt de Participatieraad geïnformeerd. Afhankelijk van het onderwerp kan de participatieaanpak ook samen met inwoners, de Participatieraad, een wijkplatform of wijkorganisatie gemaakt worden. Communicatie is daarbij belangrijk. Bij grote projecten wordt de participatieaanpak ook besproken met de betrokken wethouder(s).

In gesprek

De werkvormen zijn verschillend, afhankelijk van het onderwerp, de belangen en de verschillende

mensen waarmee het gesprek gevoerd wordt. Ook kan dit in verschillende fases van een traject. Bijvoorbeeld bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie.

Participatieverslag

De uitkomsten van het participatieproces worden beschreven in het participatieverslag. Wat is er gedaan aan participatie? Met wie is het gesprek gevoerd? Wat zijn de belangen, reacties en ideeën? En zijn er als gevolg daarvan aanpassingen gedaan aan het beleid of plan?

Besluit

Uiteindelijk worden er besluiten genomen door het college en/of de gemeenteraad. De opbrengst van het participatieproces wordt meegenomen als onderdeel van de besluitvorming.

Evaluatie

Het participatieproces wordt geëvalueerd met betrokkenen. Uit evaluaties van meerdere processen worden leerpunten gehaald. Dit om actief de kennis en vaardigheden rond participatieprocessen te verbeteren. Zo ontstaat een levend evaluatiedocument dat openbaar en inzichtelijk is.

Participatieprocessen bij initiatieven uit de samenleving.

Naast gemeentelijke initiatieven zijn er ook initiatieven van anderen zoals:

- Van een projectontwikkelaar of woningcorporatie, bij de bouw van een of meerdere projecten in het fysiek domein. In een buurt of wijk.
- Van een inwoner die iets wil realiseren in of om de eigen woning, bijvoorbeeld een uitbouw. Maar ook ideeën om een wijk of buurt te verbeteren.
- Van een groep georganiseerde inwoners zoals een groep ouders die een speelplek wil realiseren, een energiecoöperatie in de wijk of buurtinitiatieven.

Het initiatief

Er komen nu op verschillende manieren initiatieven binnen bij de gemeente. Dit gaat via de website, maar ook via het ondernemersloket, wethouders, raadsleden, wijkteams of een wijkrelatiemanager. De bedoeling is dat dit meer gestroomlijnd wordt zodat alle initiatieven aan de intake tafel besproken worden.

Intake tafel

Om te zorgen voor een interne afstemming is het belangrijk dat een initiatief vanuit verschillende kanten bekeken wordt. Dit gaat gebeuren aan een zogenaamde 'intake tafel'. Deze beoordeling wordt gezamenlijk gedaan door ambtelijke medewerkers vanuit verschillende disciplines zoals regie en ontwikkeling, economische zaken, openbare ruimte en het sociaal domein. Zo worden initiatieven snel en integraal van een eerste advies voorzien. Een adviseur Participatie maakt ook deel uit van deze intake tafel. Er wordt daarbij onder andere gekeken naar:

- Is het initiatief wenselijk? Draagt het bij aan de ambities van de gemeente?
- Past het binnen beleidskaders?
- Wat is de impact van het initiatief?
- Is participatie verplicht of is het wenselijk?
- Kan de gemeente ondersteunen (materieel, financieel, netwerk, kennis)?

Advies aan de initiatiefnemer

Op basis van de uitkomst van de intake tafel wordt een advies gegeven aan de initiatiefnemer over participatie. Onderdeel van het advies is een handreiking participatie, een voorbeeld van een participatieaanpak zoals de gemeente deze zelf ook gebruikt, aangevuld met mogelijk werkvormen. In veel gevallen is participatie niet wettelijk verplicht, maar wel wenselijk. Dit omdat initiatieven beter worden door de uitkomsten van een participatieproces.

In gesprek

De initiatiefnemer kiest zelf de vorm(en) van participatie.

Participatieverslag

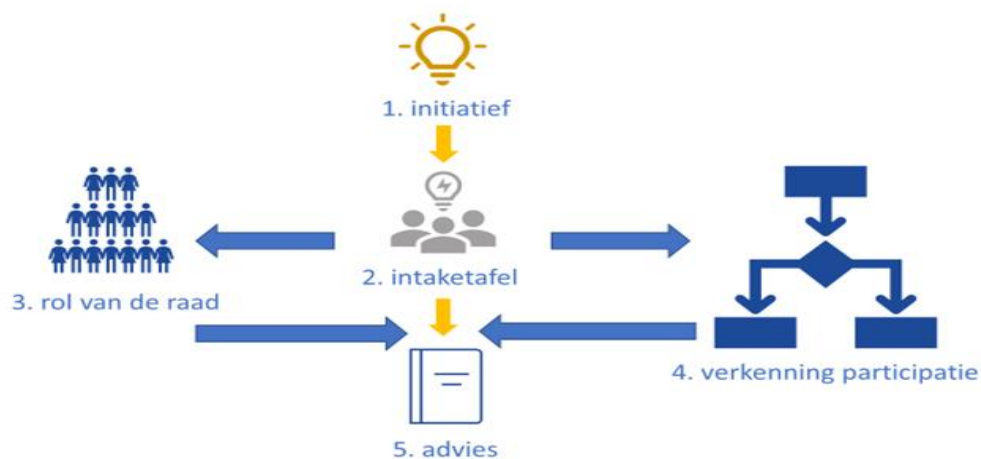
De uitkomsten van het participatieproces worden beschreven in het participatieverslag. Wat is er gedaan aan participatie? Met wie is het gesprek gevoerd? Wat zijn de belangen, reacties en ideeën? En zijn er als gevolg daarvan aanpassingen gedaan aan het beleid of plan?

Besluit

Grote projecten worden besproken op de Omgevingstafel⁵. Dit voordat een vergunning wordt ingediend. Een goed, inhoudelijk participatieverslag helpt bij het zetten van de volgende stap tot besluitvorming. Uiteindelijk worden er besluiten genomen door het college en/of de gemeenteraad.

Evaluatie

Geadviseerd wordt om het participatieproces te evalueren met betrokkenen.

Bepalen van het participatieniveau

Het is belangrijk om voorafgaande aan een participatieproces het niveau aan te geven waarmee de gemeente het proces start. Dit zodat de verwachtingen vooraf voor iedereen duidelijk zijn.

In Nederland wordt hiervoor de participatieladder gebruikt. Deze ladder bestaat meestal uit vijf niveaus: *informer*, *Raadplegen*, *adviseren*, */coproduceren* en *meebeslissen*.

⁵ Bij een omgevingstafel zijn meerdere partijen aangesloten waaronder de initiatiefnemer, experts van gemeente en/of andere overheden en (een delegatie van) belanghebbenden.

De keuze van Velsen wordt beperkt tot drie niveaus:

1. **Raadplegen:** De gemeente zoekt als initiatiefnemer actief naar gesprekspartners om belangen, problemen en oplossingen in beeld te brengen. De gemeente kan gemotiveerd afwijken van de uitkomst.
 2. **Samen maken:** De gemeente en betrokkenen benoemen bij een initiatief samen een probleem en/of een dilemma waarna er gezamenlijk naar oplossingen wordt gezocht. De overeengekomen oplossing is bindend in de besluitvorming.
 3. **Samen beslissen.** De gemeente laat de ontwikkeling en de besluitvorming over aan betrokkenen waarbij de ambtelijke organisatie een ondersteunende en adviserende rol heeft. De gemeente neemt de resultaten over. Bijvoorbeeld bij buurtinitiatieven. De gemeente wil experimenteren met het meer zeggenschap geven aan inwoners, ook op het niveau van Samen beslissen.
- *Informeren is een passieve vorm van participatie waarbij niet actief gezocht wordt naar interactie met betrokkenen. Geen participatie maar communicatie. Een voorbeeld hiervan is het ter inzage leggen van een document waarbij aan een breed publiek wordt medegedeeld dat het document ter inzage ligt. Als vervolgens niemand reageert kun je niet zeggen dat een participatieproces is doorlopen. Wel is informeren altijd een essentieel onderdeel van een participatieproces.*
 - *Raadplegen en adviseren zijn samengevoegd. Bij Raadplegen is de gemeente niet verplicht om iets te doen met de uitkomsten van een participatieproces. Bij adviseren kan er gemotiveerd van de uitkomsten worden afgeweken. Het gemeentebestuur motiveert echter altijd waarom het tot een bepaalde beslissing is gekomen. Ook als deze afwijkt van de uitkomsten van het participatieproces.*

We werken met een vaste systematiek voor bepalen van impact van initiatieven

Het bepalen van de impact is niet makkelijk. Een klein initiatief kan voor veel ophef zorgen terwijl grotere initiatieven nauwelijks impact hebben. Een afwegingskader helpt bij het beoordelen van de impact en vervolgens hoe groot een participatieaanpak moet zijn. Hiervoor zijn door de gemeenteraad in 2019 onderstaande hulpvragen opgesteld. Dit leidt tot de keuze wanneer er meer en vaker contact moet zijn met de samenleving en waar het minder kan.

HULPVRAGEN

- Raakt het meerdere belangen?
- Zijn er tegengestelde belangen?
- Worden er veel mensen geraakt door het initiatief?
 - Levert het initiatief overlast op?
 - Werken de effecten lang door?
 - Is er kennis of expertise nodig?
 - Is de opgave complex?
 - Versterkt het initiatief de samenleving?
 - Heeft het maatschappelijke aandacht?
 - Is er een vraag of probleem?
- Zijn er wijzigingen binnen het initiatief mogelijk?
- Is het een thema waarbij de gemeenteraad betrokken wil zijn?

- Is er vanuit de gemeente subsidiëring /financiering mogelijk ter ondersteuning van het initiatief?

Participatie groot	Participatie klein	Geen participatie
• Participatieniveau bepalen – Raadplegen/ Samen maken of samen beslissen. • Belangengroepen bepalen • Informeren • Gericht uitnodigen • Werkvormen bepalen • Online platform gebruiken • Meerdere gespreksrondes en werkvormen gebruiken • Uitkomsten gesprek en oplossingen delen • Participatieverslag • Eventueel formele inspraak • Terugkoppeling • Evaluatie	• Belangengroepen bepalen • Informeren • Gespreksronde • Uitkomsten gesprek en oplossingen delen • Participatieverslag • Terugkoppeling • Evaluatie	Informeren

We werken met kwaliteitseisen voor de uitvoering en evaluatie van participatie

Hieronder staan de belangrijkste democratische waarden die horen bij een participatieproces. Dit zijn de kwaliteitseisen waaraan we willen voldoen bij de uitvoering van de gemeentelijke participatieprocessen.

Onze houding is:

- We stellen de samenleving centraal. Met samenleving bedoelen we de inwoners, bewonersorganisaties, ondernemers, verenigingen, maatschappelijke instellingen. Iedereen die woont, leeft, onderneemt of iets doet/wil in Velsen.
- We hebben aandacht voor verschillende belangengroepen die vaak ondervertegenwoordigd zijn in participatieprocessen zoals jongeren, ouderen, migranten, visueel en lichamelijk gehandicapten, etc. (inclusie en diversiteit).
- We zijn transparant. Communiceren vanaf het begin tot het einde van een participatieproces. Dus ook over de uitkomsten.
- We nemen mensen serieus en maken gebruik van hun kennis en ervaring.
- We vertrouwen op de kracht van de samenleving.
- We zoeken creatief naar oplossingen.
- We nemen als gemeentebestuur onze verantwoordelijkheid, maar laten ook zoveel mogelijk verantwoordelijkheid over aan inwoners, organisaties en bedrijven.

We zorgen ervoor dat:

- De drempels om aan het gesprek mee te kunnen doen zo laag mogelijk zijn.
- De informatievoorziening optimaal is, zodat belangstellenden weten wat er speelt en mee kunnen doen.
- We duidelijk zijn over wie wanneer waarover beslist.
- Er duidelijke taal en werkvormen gebruikt worden (democratisch proces). Meestal een mix van online- en offlineparticipatie⁶.
- We de tijd nemen voor het proces, maar er ook voor zorgen dat het proces niet te lang duurt.
- We aandacht hebben voor de hoeveelheid tijd/geld en energie die het vraagt van zowel de deelnemers aan het proces als van de gemeentelijke organisatie.
- We het participatieproces evalueren en geleerde lessen worden toegepast in andere participatieprocessen.

Ambtenaren worden, indien nodig, getraind en opgeleid om aan de verwachtingen van de samenleving, raad en het college te kunnen voldoen.

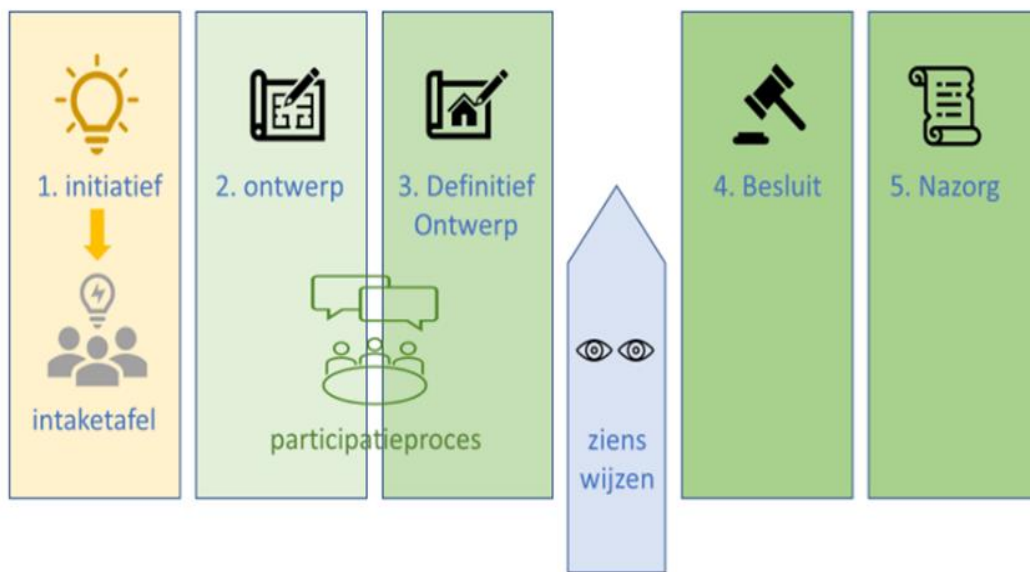
We werken in verschillende fases

De uitkomsten van een participatieproces zijn niet voorspelbaar. Dat maakt participatie belangrijk en spannend. Wel is het mogelijk om voor alle betrokkenen het proces zo helder mogelijk te maken. Dit geldt voor elk initiatief, groot of klein en kan afkomstig zijn van verschillende initiatiefnemers. Dus ook van de gemeente zelf.

Bij een initiatief is er sprake van zes verschillende fases namelijk;

1. Initiatieffase: is participatie verplicht, wenselijk of niet nodig? En welk niveau van participatie wordt verwacht. Dit wordt beoordeeld aan de intaketafel.
2. Ontwerpfase: het plan wordt uitgewerkt. Onderdeel daarvan is het maken van een participatieaanpak.
3. Definitief ontwerp: onderdeel hiervan is de uitkomst van het doorlopen participatieproces. Met wie is gesproken: Welke belangen zijn er in beeld? Zijn er tegenstrijdige belangen en zo ja, is er gesproken over oplossingen en welke zijn dat dan? Dit wordt een participatieverslag.
4. Tussenstap: is het wenselijk om op basis van het definitief ontwerp nog meer informatie op te halen? Bijvoorbeeld door zienswijzen op te vragen?
5. Besluit: door bestuurlijk orgaan (of door inwoners als dit is afgesproken). Hierbij rekening houdend met de opbrengst van het participatieproces.
6. Nazorg: informeren over het besluit. Evaluatie van zowel het resultaat als het participatieproces, samen met alle betrokkenen. Wat we leren van de uitkomsten nemen we me in andere participatieprocessen en vatten we samen in het jaarverslag participatie.

⁶ Met een mix van onlinemogelijkheden en fysieke bijeenkomsten stellen we mensen in staat om mee te doen op de momenten dat het hen uitkomt.

7. We leggen de nadruk op wijkgerichte participatie

Over het algemeen zijn mensen meer betrokken bij een onderwerp of plan dat hun directe woon- of leefomgeving raakt. Bijvoorbeeld als er woningen gebouwd gaan worden in de buurt of er een gezamenlijke behoefte is aan een bepaalde voorziening in de wijk. Om recht te doen aan de verschillen tussen dorpen en wijken in Velsen kiezen we de wijk als het vertrekpunt om het samenspel te organiseren.

Dit bedoelen we met wijkgerichte participatie

Wijkgerichte participatie betekent dat de gemeente haar best moet doen om inwoners en ondernemers in de wijk te betrekken bij onderwerpen die in die wijk spelen. We houden daarbij zoveel mogelijk de wijkindeling aan die Velsen kent. Dit betekent dat we inwoners van de wijk de mogelijkheid bieden om over initiatieven mee te praten. Maar niet dat we voor iedere wijk een wijkuitvoeringsplan opstellen, wijkmanagers aanstellen etc.

In eerste instantie doen we dit voor initiatieven vanuit de gemeente. Wellicht kan dit in de toekomst worden uitgebreid naar andere initiatiefnemers dan die van de gemeente.

Wijkgerichte participatie is geen garantie dat mensen ook gebruik maken van de kans om aan het gesprek deel te nemen. Door de drempel zo laag mogelijk te maken stellen we iedereen in de gelegenheid om dit wel te doen. Soms door hen actief te vragen om te reageren op stellingen of vraagstukken. Een andere keer door mensen uit te nodigen voor gesprekken over het onderwerp. De belangrijkste uitdagingen daarbij zijn:

- De inwoners op een goede en toegankelijke manier te informeren over de initiatieven in hun wijk of buurt.
- Participatie op wijkniveau zo te organiseren dat vraagstukken makkelijk aan de juiste mensen in een bepaald gebied kunnen worden voorgelegd. Dit kan de hele wijk zijn of een deel daarvan.
- Aandacht geven aan het bereiken van verschillende belangengroepen die vaak ondervertegenwoordigd zijn in participatieprocessen zoals jongeren, ouderen, migranten, visueel en lichamelijk gehandicapten, etc.
- Het bepalen van de rol van wijkplatforms, bewonersorganisaties en andere partijen bij wijkgerichte participatie.
- Het uitwerken van een Velsens instrumentarium om de zeggenschap van onze inwoners over hun eigen straat en buurt te vergroten (inclusief het onderzoeken van de mogelijkheid om tot een Velsens vouchersysteem te komen (zie hoofdstuk 8)).

Kaders voor wijkgerichte participatie

Versterken van de onlinecommunicatie.

- Het omvormen van het Burgerpanel Velsen naar een Wijkpanel Velsen. Vragen kunnen dan op wijkniveau gesteld worden aan alle inwoners die aan de Wijkpanels deelnemen. Per wijk zijn er minimaal 300 mensen van 16 jaar en ouder deelnemer van het Wijkpanel. Hoe meer hoe beter.
- Onderzoeken of dit Wijkpanel ook via een app aangeboden kan worden, zodat inwoners direct kunnen reageren. Nu krijgen de deelnemers nog via een e-mail een uitnodiging om mee te doen.

- Het bestaande digitale platform www.samenspelvellen.nl inrichten op wijkniveau. Op dit platform staat de informatie over alle participatieprocessen. Inwoners kunnen zich voor hun eigen wijk registreren zodat ze per mail wijkgericht geïnformeerd worden.

Meer gebruik maken van wijkgerichte participatievormen. Afhankelijk van het aantal deelnemers aan het gesprek en het doel van de participatie, kunnen er verschillende vormen ingezet worden zoals wijksafari's, buurtbijeenkomsten, wijkwandelingen, werkbezoeken, veilingen etc..⁷

Gesprekspartners organiseren op wijkniveau. Gesprekken organiseren tussen wijkplatforms, inwoners, winkeliers, scholen, sportverenigingen en maatschappelijke organisaties. De gemeente regelt een tot twee keer per jaar het gesprek over wat de gesprekspartners belangrijk vinden in hun wijk. Ook de maatschappelijke opgaven van de gemeente worden hier besproken. Zij maken jaarlijks een plan dat door henzelf of in samenwerking met de gemeente en andere organisaties wordt uitgevoerd.

De mogelijkheid onderzoeken van een Wijkforum. Dit betekent dat via een representatieve steekproef of via loting een aantal bewoners met een persoonlijke benadering en op persoonlijke titel wordt gevraagd deel te nemen aan dit forum. Daarnaast kan het (digitaal) wijkpanel worden ingezet ter ondersteuning. Het wijkforum bestaat dus uit een (tijdelijke) raad van bewoners aangevuld met een digitaal wijkpanel. Deze stelt een buurtagenda op aan hand van thema's die het panel zelf kiest. Bewoners worden voor twee jaar geselecteerd en daarna nemen andere bewoners het stokje van hen over. Hoe de roulatie gaat, moet nog worden bepaald. De huidige wijkplatforms kunnen mogelijk verder ontwikkeld worden tot wijkforums. Dit wordt samen met hen onderzocht en uitgewerkt.

⁷ Zie voor uitleg en voorbeelden ook de bijlage

8. We zetten in op meer en betere ondersteuning van initiatieven van en door inwoners

In Velsen nemen steeds vaker mensen zelf het initiatief om iets te veranderen of verbeteren in hun leefomgeving. Vaak gaat dit over verbetering van de openbare ruimte. De gemeente staat open voor deze initiatieven, maar in de praktijk weten we elkaar nog niet altijd goed te bereiken.

De gemeente wil initiatieven van inwoners zoveel mogelijk steunen, zonder deze over te nemen. Tot nu toe bestaat deze ondersteuning uit het wel of niet toekennen van geld uit het budget voor bewonersinitiatieven. Dit budget is echter niet algemeen bekend. Bovendien zijn er financiële drempels waardoor initiatiefnemers zich niet uitgenodigd voelen om hiervan gebruik te maken. Ook heeft Velsen nauwelijks een infrastructuur in de wijken met bijvoorbeeld wijkregisseurs die het aanspreekpunt zijn voor inwoners.

Het is belangrijk dat (groepen) inwoners gestimuleerd worden om hun ideeën uit te voeren. Voorbeelden hiervan zijn de aanleg van moestuinen in de wijk of het plaatsen van bloemen en planten langs de openbare weg. Of de aanleg van een ooievaarsnest in Santpoort-Noord.

De gemeente neemt de initiatieven dus niet over, maar wil deze breder ondersteunen. Bijvoorbeeld door

- Het verlagen van de financiële drempels voor financiering van bewonersinitiatieven.
- Experimenteren met een burgerbegroting of een systeem met vouchers zodat initiatieven van inwoners financieel ondersteund worden door andere inwoners.
- Het starten van initiatieven cafés waar mensen hun initiatief pitchen en andere initiatiefnemers, gemeente en externe financiers zoals banken of fondsen initiatieven kunnen adviseren of ondersteunen.
- Het starten van een initiatievenschool, waar initiatieven van bewoners op weg geholpen worden om het plan beter te maken, businessplannen te schrijven of meer info over fondsenwerving te krijgen.
- Jaarlijks alle initiatiefnemers feestelijk bij elkaar brengen om hen te waarderen.

Het Uitdaagrecht

Een overtreffende trap van 'Samen beslissen' is het Uitdaagrecht (Right to Challenge). Hierbij wordt de verantwoordelijkheid van de gemeente voor een project onder voorwaarden overgenomen door inwoners. Bewoners kunnen het project soms goedkoper of efficiënter uitvoeren. Door draagvlak in de buurt is er een maatschappelijke meerwaarde. En er kunnen nieuwe combinaties ontstaan tussen bijvoorbeeld welzijnswerk en onderhoud van de openbare ruimte. Gemeente Velsen staat vanaf 2022 open voor experimenten in het kader van het Uitdaagrecht. De voorwaarden hiervoor worden samen met de gemeenteraad uitgewerkt.

9. We stellen participatie bij complexe projecten in de fysieke leefomgeving verplicht

Juist bij projecten in de fysieke leefomgeving, zoals een woningbouwplan, de inrichting van een park of de herinrichting van een staat, vinden we het belangrijk dat belanghebbenden zo vroeg mogelijk bij het project worden betrokken. Het raakt immers de directe leefomgeving van de omwonenden. Daarom stellen we participatie verplicht in die gevallen, waarbij de initiatiefnemer een vergunning van B&W nodig heeft om van het bestemmingsplan/omgevingsplan af te wijken.

Projecten waarbij de initiatiefnemer een vergunning van het college van B&W nodig heeft om van het bestemmingsplan/omgevingsplan af te wijken, zijn projecten die niet (precies) passen binnen de regels die gelden voor de plek waar ze gerealiseerd zouden moeten worden. Als het project wel bijdraagt aan de doelen van de gemeente (bijvoorbeeld meer ruimte voor wonen) dan kan het bestuur afwijken van de regels en toch een vergunning verlenen. Het is dan heel belangrijk dat alle belangen in beeld worden gebracht, om een goed besluit te kunnen nemen. We maken daarom gebruik van de mogelijkheid die de Omgevingswet ons biedt, in die gevallen participatie verplicht te stellen. Dat leggen we nu vast in dit beleidskader en nemen we op in de inspraak- en participatieverordening. De verplichting geldt voor alle initiatieven waarvoor een afwijkvergunning wordt aangevraagd, vanaf de dag dat de Omgevingswet ingaat.

Wat als de initiatiefnemer de samenleving niet of onvoldoende betreft bij de voorbereiding van het fysieke project?

Geen participatietraject uitvoeren, terwijl dat wel wenselijk is, is een gemiste kans. Voor de initiatiefnemer omdat hij geen gebruik heeft gemaakt van kennis en kunde uit de samenleving. Voor de belanghebbenden, die zich niet door de initiatiefnemer gehoord voelen. En voor het college en de raad, omdat in de aanloop naar de besluitvorming niet alle belangen of de belangen onvoldoende in beeld zijn gebracht. Het college en de raad hebben dan een aantal mogelijkheden om alsnog inzicht te krijgen in de belangen (zie bijlage 4 voor een uitgebreide beschrijving van de situaties waarvoor dit geldt).

1. De gemeente verzoekt de initiatiefnemer alsnog om belangen bij derden op te halen (en de initiatiefnemer zoekt contact met derden).
2. De gemeente zoekt zelf contact met derden om belangen op te halen.
3. De gemeente start een zienswijzeprocedure en verlengt de beslistermijn met zes weken.

Het is afhankelijk van de omvang van het project en het vermoedelijke aantal belangen dat er speelt, voor welke optie op dat moment wordt gekozen. Het college en de raad betrekken de zo verkregen informatie bij de integrale afweging bij het besluit op de aanvraag.

10. Van beleid naar uitvoering

Groeimodel

Na vaststelling van het beleidskader worden verschillende onderdelen die hieronder zijn benoemd verder uitgewerkt. Acties die helpen om participatie robuust te maken. Maar vooral ook door participatieprocessen te blijven doen en hiervan te leren. Een groeimodel waarbij we ruimte geven aan initiatieven, participatie daarmee verbinden en zo te komen tot betere democratische besluiten.

Opstellen handreiking Participatie

Een handreiking is een document dat initiatiefnemers helpt bij het starten van een participatieproces. Ik heb een plan/initiatief! Waar begin ik en hoe betrek ik anderen daarbij? Dit gaat natuurlijk alleen over initiatieven waarbij er een rol voor de gemeente is. Bijvoorbeeld omdat er een vergunning, besluit of financiële ondersteuning bij nodig is. De handreiking bevat ook een (niet-verplichte) checklist, diverse formats (bijvoorbeeld voor een participatieplan) animaties of infographics. Er staan allerlei aandachtspunten in die belangrijk zijn om over na te denken. En de handreiking bevat een overzicht van participatie-instrumenten en werkvormen die gebruikt kunnen worden tijdens een participatieproces. Bijvoorbeeld instrumenten om bijzondere doelgroepen te bereiken en instrumenten om de zwaarte van de participatie te kunnen bepalen in lijn met het beleidskader. De gemeente werkt zelf ook met deze handreiking.

Opstellen Participatieverordening

De VNG heeft een 'Voorbeeld Verordening participatie (en uitdaagrecht)' opgesteld. Op basis van het beleidskader zal, na vaststelling door de gemeenteraad in 2021 een Velsense verordening worden opgesteld. Deze vervangt dan de 'Inspraak en samspraakverordening' uit 2010. Indien mogelijk wordt daarin ook het uitdaagrecht opgenomen (zie hieronder). In deze verordening worden ook elementen verwerkt van de processen die de gemeenteraad tot zijn beschikking heeft zoals inspraak en het burgerinitiatief.

Uitwerken wijkgerichte participatie

Met wijkgerichte participatie bedoelen we vooral dat we moeite doen om inwoners en ondernemers in de wijk te betrekken bij onderwerpen die in die wijk spelen. We houden daarbij zoveel mogelijk de wijkindeling aan die Velsen kent.

De wijken in Velsen zijn heel verschillend. Er zijn in september 2021 vier wijken met een Wijkplatform. Deze zijn in IJmuiden-Noord, IJmuiden-Zuid, Zee- en Duinwijk en Velsen-Noord. Er zijn actieve bewonersorganisaties. En bijna overal zijn er maatschappelijke, culturele en sportieve organisaties. We willen onderzoeken of, en zo ja, hoe we deze meer kunnen betrekken bij dat wat er in de wijk belangrijk is. Dit kan bijvoorbeeld door regelmatig werkoverleggen te organiseren met vertegenwoordigers uit deze verschillende groepen. Hierbij komen ook de maatschappelijke opgaven van de gemeente aan bod. Met elkaar zoeken we naar de belangrijkste waarden en zoeken we naar oplossingen.

Een ander idee is het starten van een wijkforum. Hierbij gaat een aantal willekeurig gekozen wijkbewoners aan de slag met het maken van een buurtagenda op basis van thema's die het forum zelf kiest. Ze kunnen daarbij (digitaal) steun en advies vragen aan een groep van minimaal 300 wijkbewoners. Dit idee moet verder uitgewerkt worden, bij voorkeur met de bestaande wijkplatforms en/of bewonersorganisaties.

Met bovenstaande voorbeelden kan in verschillende wijken worden geëxperimenteerd.

Uitwerken uitdaagrecht

Een van de nadere uitwerkingen van het beleidskader is het vormgeven aan het uitdaagrecht. Via dit uitdaagrecht kunnen inwoners hun gemeente uitdagen om gemeentelijke taken (en budget) aan hen over te dragen om hun buurt te verbeteren. Dit als ze denken dat ze het leuker, beter, slimmer en/of goedkoper kunnen doen. Ons college heeft in zijn collegeprogramma opgenomen dit actief mogelijk te maken. Het sluit bovendien naadloos aan bij de missie van de raad.

Verankeren van de spelregels in de advisering aan college en raad

De spelregels die in dit beleidskader zijn vastgelegd, hebben gevolgen voor de inhoud van de adviezen en bijbehorende formulieren aan het college en de raad. Bij het opstellen van de handreiking maken we de aanpassingen concreet, zodat ze goed kunnen worden ingevoerd.

PLANNING

2022	
START EN OEFENEN MET DE INTAKETAFEL	Initiatieven, ook die van de gemeente zelf, worden ambtelijk beoordeeld op impact en participatieniveau. Initiatiefnemers krijgen binnen twee weken te horen of een initiatief kansrijk is om verder te ontwikkelen. Er wordt dan ook meegegeven wat er op het gebied van participatie van hen verwacht wordt.
BEPALEN AANDACHTSGEBIEDEN GEMEENTERAAD	De gemeenteraad bepaalt vooraf bij welke participatieprocessen hij nauw betrokken wil zijn. Dit wordt jaarlijks geagendeerd
INFORMEREN VAN DE GEMEENTERAAD	Het college van B&W informeert de gemeenteraad periodiek over de participatieprocessen met veel impact. Aanvullend wordt een rapportage gemaakt over alle participatieprocessen van dat jaar inclusief de leerpunten; het jaarverslag participatie.
VERORDENING PARTICIPATIE	Een verordening wordt gemaakt op basis van vastgesteld beleid participatie en vastgesteld door de gemeenteraad
HANDREIKING PARTICIPATIE	Handreiking is klaar voor het maken van een participatieaanpak en het uitvoeren van een participatieproces. Een toolbox met mogelijke werkvormen is daar onderdeel van

EVALUEREN VAN PARTICIPATIEPROCESSEN	Participatieprocessen worden altijd geëvalueerd. Lessen hieruit worden toegepast bij volgende processen. Zo blijft participatie zich ontwikkelen.
PARTICIPATIERAAD	De gemeente zoekt altijd contact met de Participatieraad Velsen bij onderwerpen die het sociaal domein raken. Dit zodat er door hen meegedacht kan worden over de participatieaanpak.
WIJKPLATFORMS	Samen met wijkplatforms wordt gekeken hoe wijkgerichte participatie meer inhoud kan krijgen en welke rol zij daarbij willen en kunnen hebben. Dit kan per wijk verschillend zijn.
VAN BURGERPANEL NAAR WIJKPANELS	Participatie wordt vooral op wijkniveau georganiseerd. Dit betekent dat de communicatiekanalen ook meer op wijkniveau worden ingericht zoals digitale wijkpanels.
DIGITAAL PARTICIPATIEPLATFORM INRICHTEN OP WIJKNIVEAU	Samenspelvelsen.nl wordt ingericht op wijkniveau. Ook wordt gekeken naar de mogelijkheden om via een app mensen direct te informeren over initiatieven in hun wijk
UITDAAGRECHT MOGELIJK VOOR INWONERS	Het Uitdaagrecht (Right to Challenge) is een mogelijkheid aan inwoners om taken van de gemeente over te nemen als ze dit slimmer of goedkoper kunnen doen. De voorwaarden hiervoor worden uitgewerkt.
TRAININGEN PARTICIPATIE VOOR PROJECTLEIDERS EN UITVOERDERS	Dit over het werken via de intaketafel, het maken van een participatieaanpak en het uitvoeren van participatieprocessen. Hierbij wordt ook geleerd van elkaars ervaringen.
2023	
WIJKBIJEENKOMSTEN	Twee keer per jaar zijn er per wijk bijeenkomsten met organisaties die in de wijk actief zijn. Naast al bestaande wijkplatforms zijn dit bijvoorbeeld bewonersorganisaties, sportverenigingen, scholen, winkeliersverenigingen, kerken, maatschappelijke organisaties etc. Zij maken samen met de gemeente plannen voor de hele wijk waarbij ook de gemeentelijke maatschappelijke opgaven onderwerp van gesprek zijn.
START INITIATIEVENCAFE	Een Initiatievencafé, (ontmoeten, leren en netwerken tussen initiatiefnemers en met andere partners zoals banken en fondsen).
START INITIATIEVENSCHOOL	Het starten van een initiatievenschool. Hierbij worden inwoners op weg geholpen worden om het plan voor hun initiatief beter te maken, businessplannen te schrijven of meer info over fondsenwerving te krijgen
START FINANCIËEL ONDERSTEUNEN VAN INITIATIEVEN DOOR INWONERS	Het financieel ondersteunen van initiatieven door het toekennen van subsidie of door het organiseren van bijvoorbeeld een burgerbegroting of financiële waardering door buurtbewoners via vouchers. Dit moet nader uitgewerkt worden
FEEST VAN INITIATIEVEN	Jaarlijks alle initiatiefnemers feestelijk bij elkaar brengen om hen te waarderen.

11. Haalbaarheid/uitvoerbaarheid

Dit beleidskader geeft richting aan de ambitie van de gemeenteraad om te gaan voor uitmuntende burger- en overheidsparticipatie.

Het is belangrijk om te beseffen dat we participatie al heel goed doen. Tientallen bijeenkomsten per jaar, waarvan tijdens de coronaperiode veel online. De onderwerpen waren uiteenlopend. Van parkeerzones bij de Kennemerlaan tot herstelwerk bij de Bastions in Velserbroek. Van de dorpsdialoog in Driehuis tot de inrichting van speelplekken/hondenuitlaatplekken. Er waren onderwerpen met veel emoties. Bij andere projecten ging het gemakkelijker.

Ook zijn er initiatieven van inwoners gerealiseerd. Ooievaarsnesten in Santpoort-Zuid, moestuinen in IJmuiden en de naamgeving van het Promenadepark in Velserbroek.

Opleiden en trainen

De hoge ambities voor participatie vragen om goede begeleiding van participatieprocessen door medewerkers binnen de ambtelijke organisatie. Met name bij beleidsvoorbereiding en projecten. Dit vraagt tijd, kennis en vaardigheden om participatieprocessen goed voor te bereiden en uit te voeren.

Hiervoor worden trainingsprogramma's ontwikkeld waarbij medewerkers ook van elkaar leren. Ook worden er praktische hulpmiddelen ontwikkeld zoals een participatieaanpak en een overzicht van mogelijke participatievormen

Het vraagt ook om een andere benadering van initiatiefnemers. Er ligt veel verantwoordelijkheid bij de initiatiefnemer op het gebied van participatie. Maar de gemeente beoordeelt wel of dat ook goed is gegaan. Daar zal de gemeente in moeten leren. Participatieverslagen met daarin de uitkomsten van een participatieproces helpen daarbij.

Budget

Participatie vraagt om structureel budget voor het uitvoeren van participatieprocessen bij de gemeentelijke initiatieven. Het bereiken van mensen, huren van ruimte, inhuren van expertise en het maken van communicatiemiddelen zijn essentiële onderdelen bij participatieprocessen. Bij grotere projecten kan gekozen worden voor de inhuur van externe participatieadviseurs/bureaus.

Aanjagers en aanspreekpunten

Er is tot nu toe nauwelijks capaciteit beschikbaar voor verbinders in de wijken. Dit zijn ambtenaren die structureel in gesprek zijn met inwoners. Die initiatieven stimuleren en contact maken en houden met maatschappelijke en bewonersorganisaties. Dit is nodig bij de realisatie van wijkgerichte participatie.

Jaarverslag participatie

Om de voortgang te bewaken en de geleerde lessen inzichtelijk te maken stellen we jaarlijks een voortgangsrapportage op, inclusief eventuele adviezen voor bijsturing en intensivering. De voortgangsrapportage wordt voorgelegd aan en besproken met de raad.

Evaluatie verplichte participatie bij afwijking van het Omgevingsplan/bestemmingsplan

Na 2 jaar evalueren we de verplichte participatie en bezien we of we het aantal gevallen waarin we participatie verplicht stellen kunnen beperken, in lijn met de huidige Algemene Verklaring van Geen Bedenkingen, straks het Adviesrecht onder de Omgevingswet. Dit verloopt via de reguliere jaarlijkse voortgangsrapportage.

Bijlagen

Bijlage 1: Basis voor participatiebeleid

Het huidige participatiebeleid in Velsen is vastgelegd in het Beleidskader participatie “We houden contact” (28 januari 2010). Dit beleid is in 2012 geëvalueerd.

In 2017 deed de Rekenkamer onderzoek naar de kwaliteit van participatie in Velsen. Hieruit kwam onder andere naar voren dat:

- Een handzaam afwegingskader gewenst is.
- Praktische handvatten nodig zijn voor de uitvoering door de ambtelijke organisatie.
- Het moeilijk is om inwoners te bereiken die niet georganiseerd zijn zoals wijkplatforms of buurtorganisaties.
- De gemeente transparanter moet zijn over haar bedoelingen en een duidelijke positie moet innemen.
- Vaker participatieprocessen moet evalueren en de successen laten zien.
- Een verbinding gemaakt wordt tussen gebiedsgerichte aanpak en participatiebeleid.

Naast participatiebeleid zijn er in de loop van de afgelopen jaren meerdere visies ontwikkeld die omschrijven hoe we als gemeente samen met inwoners en bedrijven willen samenwerken. Deze zijn onder andere beschreven in:

- Strategische agenda 2020 (voorjaar 2017)
- Vernieuwing (cliënt)participatie IJmond. Vastgesteld door de gemeenteraden van Beverwijk, Heemskerk en Velsen. (December 2017)
- Raadsakkoord gemeente Velsen 2018 – 2022 ‘Samenspel’.
- Collegeprogramma Velsen komt naar je toe 2018 – 2022
- Thema’s in Samenspel en bestuursopdracht aanpak Actualisatie Visie op Velsen. (September 2019)

Over participatie staat hierin onder andere:

- De raad wil bij de uitwerking van maatschappelijke opgaven, beleid en projecten uitgebreid in gesprek met de inwoners en belanghebbenden. Daarbij wil de raad, samen met het college, nader onderzoeken op welke digitale wijze we dit het beste kunnen organiseren.
- De gemeenteraad wil zoveel mogelijk ruimte bieden aan initiatieven uit de samenleving.
- Van de gemeente Velsen mag verwacht worden dat zij initiatieven steunt. En dat zij de diverse partners in een zo vroeg mogelijk stadium betreft bij plannen en besluitvorming van de gemeente.
- Jongeren verdienen ook aandacht.
- Belanghebbenden houden we op de hoogte van status en voortgang van gemeentelijke projecten.
- Samenspel gaat om inspraak en overleg voordat we starten.
- We zetten ons keihard in voor uitmuntende burgerparticipatie. Tussen 2018 en 2020 nemen we de ruimte om te leren en te experimenteren. Vooral op het gebied van leefbaarheid en leefomgeving, veiligheid en bereikbaarheid. Pas daarna gaan we dat structureel vastleggen in beleid.

- We betrekken bewoners, verenigingen van eigenaren, corporaties, coöperatieve verenigingen, scholen en bedrijven actief bij duurzaamheidsmaatregelen.
- We voeren gesprekken met mensen die dat nodig hebben.

Ook is er bij bestemmingsplannen een afwegingskader gemaakt voor participatie: 'Afwegingskader Omgevingsparticipatie Bestemmingsplannen' van 2 juli 2019.

Tot slot zijn regels en afspraken vastgelegd in verschillende verordeningen. Dit zijn:

- Inspraak- en samenspraakverordening 2010
- Referendumverordening 2012

In voorbereiding zijn:

- Concept verordening Participatie en Inspraak
- Handreiking Participatie

Bijlage 2: Project Democratische kwaliteit

Tussen september 2018 en juni 2019 is een project 'democratische kwaliteit' doorlopen. Hoe geven we vorm aan democratische waarden? Hierover is gesproken binnen de gemeenteraad, het college van B&W en de ambtelijke organisatie. Er is onderzocht waar democratische verbeteringen mogelijk zijn. Ook is het gesprek gevoerd over een gezamenlijke visie en werkwijze. Daarnaast is er nagedacht over het duurzaam versterken van de democratie en herverdeling van zeggenschap. Wie gaat waar over? De uitkomsten staan in de rapportage; 'Tussenstop'.

Hierin staat onder andere:

- Kijk naar participatieprocessen vanuit een aantal democratische waarden: inclusie, deliberatie, transparantie, zeggenschap, efficiency en democratische vaardigheden.
- Maak als organisatie gebruik van een wegingskader; "Samenspel Meer en Vaker?" om aan het bestuur te adviseren wat de intensiteit moet zijn bij participatie.
- De gemeenteraad wil actief betrokken worden bij de participatieprocessen rond thema's die hij belangrijk vindt. Dit zijn de Omgevingswet (Nb pilot Driehuis), het Lokaal Klimaatakkoord en de Visie op Velsen. Advies om die te ontwerpen met bewoners en niet voor bewoners.
- Het college moet voor de 'Woonvisie' en 'Samenwerking in de IJmond' ruimte geven aan inwoners om mee te denken.
- Start met drie pilots gebiedsgericht werken. De 'Dorpsdialoog Driehuis', 'Ontmoetingen in Velsen' (Velserbroek en IJmuiden Noord en Zuid) en 'Geldstromen in de stad' in relatie tot GIDS-projecten in Velsen-Noord.
- Werk als organisatie meer met actorenanalyses zodat samenspel voorspelbaarder wordt.
- Breng dilemma's en tegenstellingen uit het gesprek met de gemeenschap duidelijk naar voren.
- Signaleer en sluit aan bij initiatieven uit de samenleving.
- Maak ruim baan voor plannen, ideeën en initiatieven uit de samenleving.
- Experimenteer met nieuwe democratische vormen van meebeslissen. Bijvoorbeeld Buurtrechten en Right to Challenge.

Bijlage 3: Gebruikte werkvormen in Velsen (niet volledig)

- Kettingreactie - In gesprek gaan met een kleine groep, waarna iedereen weer iemand extra meeneemt voor het vervolgesprek.
- Straatreferendum - Bindende enquête als er in een afgebakend gebied verschillend over een thema gedacht wordt.
- Participatiekompas – Eerste bijeenkomst van een initiatiefnemer van een project. Hierbij zijn meerdere betrokkenen van de gemeente aanwezig. (Ambtelijk en bestuurlijk) Aan de hand van vragen kijken we met elkaar naar wat nodig is op dat moment in het proces.
- Aansluiten bij diverse buurtinitiatieven van bewoners. Dit door in gesprek te gaan, op weg te helpen en daarna de verantwoordelijkheid weer bij de initiatiefnemers te leggen. Soms kunnen we geld geven in de vorm van subsidie. Soms worden er letterlijk en figuurlijke obstakels weggewerkt.
- Methodiek van De Nieuwe Route van Anke Siegers. Gebruikt bij de Natuurspeeltuin in Zeewijk om verschillende ideaalbeelden en vragen van belanghebbenden bij elkaar te krijgen. Samen zoeken naar oplossingen.
- Spiegelgesprekken- Methodiek om mensen uit een bepaalde doelgroep met elkaar in gesprek te laten gaan. Vaak binnen het sociaal domein. Ambtenaren en of externe organisaties luisteren naar wat er gezegd wordt, maar hebben geen actieve rol.
- Kraampje mee naar de speelplek - Met kinderen in gesprek over het opknappen of maken van een nieuwe of bestaande speelplek. Dit gebeurt vooral voor en na de zomer. Vanaf nu bij alle speeltuinprojecten.
- Straatenquête – Vooraf in een afgebakend gebied, vragen of meer mensen het probleem ervaren dat door enkele in de wijk of straat is genoemd.
- Pitchen. Ideeën ophalen bij mensen en hen dat laten pitchen voor publiek. Daarna laten beoordelen door een jury en door inwoners

Participatie in de Omgevingswet

Participatie is in Nederland voor het eerst wettelijk verankerd in de Omgevingswet. In de wet wordt participatie gedefinieerd als: het in een zo vroeg mogelijk stadium betrekken van alle belanghebbenden bij de voorbereiding van beleid of het uitwerken van een ruimtelijk initiatief. Het Rijk vindt dat belangrijk, omdat je daarmee ruimte geeft om informatie, kennis, belangen en standpunten te delen. Bovendien kan participatie leiden tot beter beleid en betere projecten. Tot slot kan participatie leiden tot meer begrip voor beleid en projecten. In sommige gevallen kun je er zelfs draagvlak mee creëren.

Wettelijke Belanghebbenden

Wie je moet betrekken is afhankelijk van het beleid dat je maakt of het ruimtelijke initiatief dat je verder wil brengen. Onder de belanghebbenden rekent het Rijk de burgers, bedrijven, maatschappelijke organen en andere overheden.

De definitie van participatie in het concept-Beleidskader ligt in het verlengde van de definitie van participatie in de Omgevingswet. Onder de belanghebbenden rekent de gemeente haar inwoners, de ondernemers, maatschappelijke instellingen en andere overheden.

Afbakening van participatie

In de Omgevingswet wordt participatie juridisch afgebakend. Er staat daarom ook in wat het Rijk niet met participatie bedoeld:

- **Participatie is geen vervanging van rechtsbescherming**
Rechtsbescherming gaat over de gang naar de rechter nadat een besluit is genomen over een beleidsdocument of een uitvoeringsproject. Hiervoor sluit de Omgevingswet aan bij de Algemene wet bestuursrecht (Awb).
- **Participatie is geen doel op zich**
Het bevoegd gezag (in ons geval het college of de raad) verzamelt bij de voorbereiding van een besluit de nodige kennis over de relevante feiten en de af te wegen belangen t.a.v. beleid of een uitvoeringsproces. Daarop neemt het bevoegd gezag een besluit en moet ze dat besluit ook motiveren (artikel 3.4 en 3/6 Awb). Participatie is daarmee een onderdeel van deze belangenafweging en staat niet op zichzelf.

Ook in het concept Beleidskader maken we onderscheid tussen participatie en de juridische gang naar de rechter. De juridische gang naar de rechter is dan ook geen onderdeel van het beleidskader. Waar we wel in het beleidskader wel kort aandacht aan besteden is het recht op inspraak voorafgaand aan de besluitvorming (pagina 9). Los van het participatieproces kan en/of moet de gemeente beleidsvoornemens voorleggen aan de samenleving (ter inzage leggen).

Gevolgen voor de gemeente en andere initiatiefnemers

Door de Omgevingswet:

- Wordt de gemeente verplicht participatiebeleid op te stellen en dat te vertalen naar een participatie- en inspraakverordening

- Wordt participatie verplicht voor de gemeente:
 - Bij het opstellen van de omgevingsvisie
 - Bij het maken van een omgevingsplan
 - Bij het opstellen van een 'omgevingswet'-programma
- Wordt participatie expliciet de verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer. Die maakt de keuze of participatie zinvol is en hoe ze de belanghebbenden betreft.
- Kan de gemeente alleen in bepaalde gevallen de initiatiefnemer tot participatie verplichten.

Met het beleidskader geven we invulling aan de verplichting om participatiebeleid te maken. Na vaststellen van het beleidskader volgt de uitwerking in een inspraak- en participatieverordening.

In het beleidskader is het uitgangspunt dat de gemeente de samenleving bij alle beleids- en uitvoeringsprojecten betreft, tenzij er geen ruimte is voor beïnvloeding. Participatie is dus ook verplicht bij de omgevingsvisie, het omgevingsplan en een 'omgevingswet'-programma.

Bij participatie in het kader van de Omgevingswet is het voor ruimtelijke initiatieven aan de initiatiefnemer om zelf vorm te geven aan de participatie. In Samen aan Zet (ambitiedocument Invoering Omgevingswet) heeft de raad vastgesteld:

1. Velsen zet volop in op samenspel en vertrouwen bij initiatieven uit de samenleving. Als uitgangspunt geldt dat we participatie bij initiatieven stimuleren en faciliteren.
2. Voor plannen die erg afwijken van het Omgevingsplan (zgn. complexe buitenplanse omgevingsplanactiviteiten waar een vergunning van B&W voor nodig is om af te wijken van het Omgevingsplan) en waarbij we veel maatschappelijke belangentegenstellingen verwachten, maken we een uitzondering. In die gevallen stellen we participatie verplicht.

In het beleidskader Participatie concretiseren we nader hoe we participatie stimuleren en bij welke specifieke gevallen de raad participatie verplicht stelt.

Verplichte participatie

De gemeente mag volgens de omgevingswet participatie bij een omgevingsvergunning in principe niet verplicht stellen. Maar daarop is dus een uitzondering. De gemeenteraad kan bepalen dat participatie in complexe gevallen waarbij iemand een vergunning van B&W nodig heeft om van het omgevingsplan af te wijken, wel verplicht is.

Hoe definiëren we complexe buitenplanse omgevingsplanactiviteiten

In lijn met de Omgevingswet zijn er verschillende opties mogelijk om complexe buitenplanse omgevingsplanactiviteiten te definiëren.

1. Participatie verplichten bij alle buitenplanse omgevingsplanactiviteiten
Voordeel is dat de regel simpel is. Nadeel is dat de regel niet in aansluit bij het basisprincipe van vertrouwen uit de Omgevingswet.

2. Aansluiten bij de Algemene Verklaring van geen bedenkingen (straks het Adviesrecht)
Er zijn gemeenten die dat doen. Voordeel is een relatief simpele regeling, die past binnen de Omgevingswet en aansluit bij de lijn van Velsen om participatie zoveel mogelijk te stimuleren.

In Velsen zou de definitie van complexe buitenplanse omgevingsplanactiviteiten dan als volgt kunnen worden gedefinieerd:

Regel uit de algemene VVGB; De raad hoeft geen VGGB meer af te geven voor de volgende categorieën initiatieven:	Participatie is verplicht bij buitenplanse omgevingsplaninitiatieven uit de samenleving:
Maximaal tien woningen binnen bestaand stedelijk gebied en één woning buiten bestaand stedelijk gebied	Bij meer dan tien woningen in bestaand stedelijk gebied en meer dan één woning buiten bestaand stedelijk gebied
Maximaal 500 vierkante meter binnen bestaand stedelijk gebied en maximaal 200 vierkante meter daarbuiten als het gaat om maatschappelijke en commerciële gronden	Binnen bestaand stedelijk gebied met meer dan 500 vierkante meter maatschappelijke en commerciële gronden Buiten bestaand stedelijk gebied met meer dan 200 vierkante meter maatschappelijke en commerciële gronden
Projecten in relatie tot infrastructuur	
Wanneer het initiatief binnen één van de eerdergenoemde categorieën vallen én zich bevinden binnen beschermd dorpsgezicht of het is een gemeentelijk, provinciaal of Rijksmonument dan is het afgeven van een VVGB alsnog verplicht.	Als het initiatief (deels) ligt binnen beschermd dorpsgezicht of er sprake is van (gedeeltelijke) aanpassing van een gemeentelijk, provinciaal of Rijksmonument (ongeacht het aantal woningen of vierkante meters maatschappelijke en commerciële gronden.
	Bij buitenplanse omgevingsplanactiviteiten anders dan wonen en/of maatschappelijke en commerciële gronden of een combinatie daarmee

In het concept beleidskader Participatie kiezen we er in eerste instantie voor om participatie bij alle buitenplanse omgevingsplanactiviteiten verplicht te stellen. We vragen de ontwikkelaars via het beleidskader ook om daarvoor het gemeentelijk of een ander beproefd voorbereidingsproces te gebruiken. In de handreiking die we op basis van het Beleidskader maken, werken we de stappen nader uit in bijvoorbeeld formats en methoden.

Na 2 jaar evalueren we de verplichte participatie en bezien we of we het aantal gevallen waarin we participatie verplicht stellen kunnen beperken, in lijn met de huidige Algemene Verklaring van Geen Bedenkingen, straks het Adviesrecht onder de Omgevingswet.

Wat als de initiatiefnemer de samenleving niet of onvoldoende betreft bij de voorbereiding van het project?

Geen participatietraject uitvoeren, terwijl dat wel wenselijk is, is een gemiste kans. Voor de initiatiefnemer omdat hij geen gebruik heeft gemaakt van kennis en kunde uit de samenleving. Voor de belanghebbenden, die zich niet door de initiatiefnemer gehoord voelen. En voor het college en de raad, omdat in de aanloop naar de besluitvorming niet alle belangen of de belangen onvoldoende in

beeld zijn gebracht.

Het college en de raad hebben dan een aantal mogelijkheden om alsnog inzicht te krijgen in de belangen.

1. Aanvraagvereiste participatie

In de omgevingsregeling is een aanvraagvereiste participatie opgenomen. De initiatiefnemer (dat kan ook een gemeente zijn) van een aanvraag van een omgevingsvergunning moet aangeven of en zo ja, hoe hij invulling heeft gegeven aan participatie heeft gedaan (middels een beschrijving).

Optie 1:

Er is een aanvraag voor een omgevingsvergunning ingediend waarbij **de aanvraagvereiste participatie niet is ingevuld door de initiatiefnemer.**

Actie 1:	De gemeente neemt deze aanvraag dan niet in behandeling. De initiatiefnemer wordt gevraagd deze informatie alsnog te verstrekken.
----------	---

Optie 2

Er is een aanvraag voor een omgevingsvergunning ingediend waarbij bij de aanvraagvereiste participatie is ingevuld met een "nee". Er is niet aan participatie gedaan. De gemeente vindt echter dat er **belangen van derden hadden moeten worden opgehaald.**

Actie 1	I De gemeente verzoekt de initiatiefnemer alsnog om belangen bij derden op te halen (en de initiatiefnemer zoekt contact met derden). Overige informatie hierover is te vinden in de nota van toelichting Omgevingsbesluit (p.135) Of II De gemeente zoekt zelf contact met derden om belangen op te halen. Of III Het bevoegd gezag start een zienswijzeprocedure en verlengt de beslistermijn met zes weken.
Actie 2	Het bevoegd gezag betreft deze informatie bij de integrale afweging bij het besluit op de aanvraag.

Optie 3:

Er is een aanvraag voor een omgevingsvergunning ingediend waarbij bij de aanvraagvereiste participatie is ingevuld met een "nee". Er is niet aan participatie gedaan. Het bevoegd gezag is het met de initiatiefnemer **eens dat het ophalen van belangen van derden niet nodig is.**

Actie 1:	Het bevoegd gezag neemt een besluit op de aanvraag.
----------	---

Optie 4:

Er is een aanvraag om een omgevingsvergunning ingediend waarbij bij de aanvraagvereiste participatie is ingevuld met een "ja", de beschrijving is bijgevoegd. De gemeente is van oordeel dat de uitkomsten van het participatieproces **voldoende inzicht bieden in de verschillende belangen**.

Actie 1:	Het bevoegd gezag weegt de uitkomsten van het participatieproces mee bij integrale afweging en besluitvorming over de aanvraag.
----------	---

Optie 5

Er is een aanvraag om een omgevingsvergunning ingediend waarbij bij de aanvraagvereiste participatie is ingevuld met een "ja", de beschrijving is bijgevoegd. De gemeente is van oordeel dat de uitkomsten van het participatieproces **onvoldoende inzicht bieden in de verschillende belangen**.

Actie 1	I De gemeente verzoekt de initiatiefnemer alsnog om belangen bij derden op te halen (en de initiatiefnemer zoekt contact met derden). Overige informatie hierover is te vinden in de nota van toelichting Omgevingsbesluit (p.135) Of II De gemeente zoekt zelf contact met derden om belangen op te halen. Of III Het bevoegd gezag start een zienswijzeprocedure en verlengt de beslistermijn met zes weken.
Actie 2	Het bevoegd gezag betreft deze informatie bij de integrale afweging bij het besluit op de aanvraag.

Optie 6

Er is een aanvraag om een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit ingediend waarvoor **participatie verplicht is gesteld** door de gemeenteraad. De aanvraagvereiste participatie is ingevuld met een "ja", de beschrijving is bijgevoegd. De gemeente is van oordeel dat de uitkomsten van het participatieproces **voldoende inzicht bieden in de verschillende belangen**.

Actie 1:	Het bevoegd gezag weegt de uitkomsten van het participatieproces mee bij integrale afweging en besluitvorming over de aanvraag.
----------	---

Optie 7

Er is een aanvraag om een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit ingediend waarvoor **participatie verplicht is gesteld** door de gemeenteraad. De aanvraagvereiste

participatie is ingevuld met een "ja", de beschrijving is bijgevoegd. De gemeente is van oordeel dat de uitkomsten van het participatieproces **onvoldoende inzicht bieden in de verschillende belangen**.

Actie 1	I De gemeente verzoekt de initiatiefnemer alsnog om belangen bij derden op te halen (en de initiatiefnemer zoekt contact met derden). Overige informatie hierover is te vinden in de nota van toelichting Omgevingsbesluit (p.135) Of II De gemeente zoekt zelf contact met derden om belangen op te halen. Of III Het bevoegd gezag start een zienswijzeprocedure en verlengt de beslistermijn met zes weken.
Actie 2	Het bevoegd gezag betreft deze informatie bij de integrale afweging bij het besluit op de aanvraag.